

Taomnomangizda nima bor?

Oshxonalaridagi ahvolni o'rganar ekanmiz, bir narsa bizni taajjublantirdi. Hatto ayrim maktab rahbarlari va hamshiralarning oshxonada qanday ovqat tayyorlanayotganidan xabari yo'q.

3-bet

O'qituvchi nimani o'ylaydi?

Maktablarda kafolat xati olish boshlandi. Nega kerak shu kafolat xati? O'zimizning hayotimizga kafolat berolmaymiz-ku, sinfdagi bolalarning hayotiga qanday kafolat beramiz?!

4-bet

Sapchada qachon maktab quriladi?

Haqiqatan ham 5 km uzoqlikdan qatnab o'qish qog'ozda normal holat bo'lishi mumkindir, biroq qahraton qishning sovuq kunlari, yog'ingarchilik payti qishloqning loy ko'chalaridan 2-3 km.dan maktabga piyoda qatnash yosh bolalarga oson emasligini normativlarni ishlab chiqaruvchi tasavvur qila olarmikan!

6-bet

Kuch — bilim va tafakkurda

Marifat

1931-yildan chiqa boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2019-yil 22-may, chorshanba № 39 (9208)

Xalq ziyolilari gazetasi

Ijodiy fikrlash sari yo'l

Bizda mavjud bo'lgan darsliklarda PISA topshiriqlariga o'xshash masala va misollar kam.

7-bet

Fors ko'rfazida urush sharpasi

12-bet

Shaxmat darslari qanday o'tilyapti?

Yoxud qaror ijrosini ta'minlashdagi muammo va kamchiliklar

2018-yil 9-avgustda "O'zbekiston Respublikasida shaxmatni rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha choratadbirlar to'g'risida" Prezident qarori imzolandi. Unda respublikamizdagi 150 ta umumta'lim maktabining 2-sinfida sinov tariqasida shaxmat darslari o'tilishi belgilab berildi.

Qarorga ko'ra, Qoraqalpog'iston Respublikasida 7, Andijon viloyatida 9, Buxoro viloyatida 11, Jizzax viloyatida 8, Qashqadaryo viloyatida 9, Navoiy viloyatida 10, Namangan viloyatida 9, Samarqand viloyatida 10, Surxondaryo viloyatida 8, Sirdaryo viloyatida 10, Farg'ona viloyatida 13, Xorazm viloyatida 8, Toshkent viloyatida 17 va Toshkent shahridagi 21 ta umumta'lim maktabida shaxmat sinfxonalari tashkil etilib, 2-sinfdan shaxmat darslari o'tilishi kerak edi.

Maktablarda shaxmat darslari qanday tashkil etilgani va mas'ul tashkilotlar — Xalq ta'limi vazirligi hamda O'zbekiston shaxmat federatsiyasi qaror bandlarida keltirilgan masalalar bo'yicha nima ishlarni amalga oshirgani bilan qiziqdik. Ro'yxatga kiritilgan 150 ta maktabning ayrimlarida bo'lib, jarayonni bevosita o'rgandik.

8-9-betlar

"E'tibor — ehtirom agrobiznes" fermer xo'jaligi "Yosh biologlar" tanlovini e'lon qiladi

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlash, ilm-fanga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytirish, mustaqil innovatsion g'oyalarini qo'llab-quvvatlash, o'quv jarayonining ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarini bilan uzviyligini ta'minlash, atrof-olamga ongli munosabatni hosil qilish, bolalarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish maqsadida Toshkent shahri va Toshkent viloyatidagi barcha umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-7-sinf o'quvchilari o'rtasida "Yosh biologlar" tanlovi o'tkaziladi.

13-bet

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni

MEHNATGA HAQ TO'LASH, PENSIYALAR VA BOSHQA TO'LOVLAR MIQDORLARINI ANIQLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH TO'G'RSIDA

Mehnatga haq to'lash miqdorlarini aniqlash tartibini takomillashtirish hamda mehnatga haq to'lash, pensiyalar tayinlash hamda soliqlar, davlat bojlari, jarimalar, yig'img'lar va boshqa to'lovlarni undirish o'rtasidagi shartlarning bog'liqligini barafaraf etish masalasida:

1. 2019-yil 1-sentabrdan boshlab ish haqining eng kam miqdori o'rmiga:

577 170 so'm miqdorida mehnatga haq to'lashning eng kam miqdori;

202 730 so'm miqdorida bazaviy hisoblash miqdori;

202 730 so'm miqdorida pensiyani hisoblashning bazaviy miqdori joriy etilsin.

2. Belgilab qo'yilsinki:

a) mehnatga haq to'lashning eng kam miqdori:

1,0 tarif koeffitsiyenti bo'yicha Mehnatga haq to'lashning yagona tarif setkasi birinchi razryadi bo'yicha oylik tarif stavkasining puldagi ifodasi hisoblanadi;

mehnat munosabatlari sohasida lavozim maoshi, ustamalar, qo'shimcha haq, gonorar, qo'shimcha ish uchun kompensatsiya to'lovlari va rag'batlantiruvchi tushadgi to'lovlarning boshqa turlari, shuningdek, qonunchilikda belgilangan ushlanmalar, ilgari eng kam ish haqiga nis-

batan belgilab qo'yilgan boshqa to'lovlar miqdorini aniqlashda hamda oilalarning ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga muhtojligi va ishsizlik bo'yicha nafaqalar miqdorini aniqlashda qo'llaniladi;

belgilangan mehnat normalarini to'liq bajargan xodimlar mehnatiga haq to'lashning quyi chegarasi sifatida tashkiliy-huquqiy shakli va mehnat munosabatlaridan qat'i nazar barcha ish beruvchilar uchun majburiy hisoblanadi;

b) bazaviy hisoblash miqdori:

soliqlar, yig'img'lar, jarimalar, davlat bojlari va ko'rsatilayotgan davlat xizmatlari uchun boshqa to'lovlarning miqdorlarini;

tadbirkorlik faoliyatining muayyan turi bilan shug'ullanish uchun patent, litsenziya va boshqa to'lovlarning qiymati, tashkilotlarning ustav va boshqa fondlari (kapitali) miqdori, pulsiz shaklda to'lanadigan aksiyalar, boshqa qimmatli qog'ozlarning qiymati, yuridik shaxslar aktivlarining balans qiymati, mikroreditlar va lizing, shuningdek, boshqa moliyaviy-iqtisodiy ko'rsatkichlarning cheklangan miqdorini aniqlashda qo'llaniladi;

v) pensiyani hisoblashning bazaviy miqdori pensiya ta'minoti sohasida pensiyalar, ustamalar, qo'shimcha haq va kompensatsiya to'lovlari, shuningdek,

xodimlarning mehnatda mayib bo'lishi, kasb kasalligiga chalinishi yoki ular o'zlarini mehnat vazifalarini bajarish bilan bog'liq holda sog'lig'ining boshqacha tarzda shikastlanishi sababli yetkazilgan zararni qoplashda qo'llaniladi.

3. Belgilansinki:

eng kam ish haqiga nisbatan belgilangan ustamalar, qo'shimcha haq, mukofotlar hamda boshqa kompensatsiya va rag'batlantiruvchi tushadgi to'lovlarning barcha turlari mazkur to'lovlarning so'mda ifodalangan amaldagi miqdorlarini saqlab qolgan holda qayta hisob-kitob qilinadi (zarur hollarda ko'p tomonga yaxlitlanadi); qonun hujjatlarida mazkur Farmonning 2-bandida nazarda tutilgan mehnatga haq to'lash, pensiyalar va boshqa to'lovlar miqdorlarini aniqlashning boshqa tartibi o'rnatilishi mumkin.

4. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi Moliya vazirligi va Adliya vazirligi bilan birgalikda ikki oy muddatda:

Mehnatga haq to'lashning yagona tarif

setkasini qayta ko'rib chiqish hamda nafaqalar, kompensatsiyalar va to'lovlarning alohida turlari miqdorlarini mutlaq summada belgilash bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga takliflar kiritilsin;

mazkur Farmon talablaridan kelib chiqqan holda Mehnatga haq to'lashning yagona tarif setkasini qo'llash hamda tashkilotlarda mehnatga soatbay haq to'lash tizimini belgilash bo'yicha metodik tavsiyalarni ishlab chiqish va tasdiqlas.

5. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi manfaatdor vazirlik va idoralar bilan birgalikda uch oy muddatda qonun hujjatlariga ushbu Farmondan kelib chiqadigan o'zgartirish va qo'shimchalar to'g'risida Vazirlar Mahkamasiga takliflar kiritilsin.

Vazirlik va idoralar uch oy muddatda o'zlarini qabul qilgan normativ-huquqiy hujjatlarni ushbu Farmonga muvofiqlashtirsin.

6. Mazkur Farmonning ijrosini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasi Bosh vazirining o'rinbosari J.A.Qo'chqorov zimmasiga yuklansin.

O'zbekiston Respublikasi

Prezidenti

Toshkent shahri,

2019-yil 21-may

Sh.MIRZIYOYEV

Milliy adabiyotimiz fidoyisi

Aksariyat adabiyotshunoslar, ko'zga ko'ringan yozuvchi va shoirlar, tanqidchi va filologlar, o'qituvchilar-u ma'naviyat targ'ibotchilari, jurnalistlar uni o'ziga ustoz biladi.

Haq so'zni aytish, voqelikka o'tkir nigoh, xolis munosabat, adabiyot, ma'naviyat, yoshlar tarbiyasida ijodkor zimmasidagi burchni teran anglash, vijdonning mudom uyg'oqligi, ma'naviy bedorlik, ijtimoiy faollik O'zbekiston Qahramoni, adabiyotshunos olim, munaqqid Ozod Sharafiddinov ijodida ustuvor ahamiyat kasb etgan edi.

Shu kunlarda ustoz adibning 90 yillik tavallud sanasi keng nishonlanmoqda. O'zbekiston Yozuvchilari uyushmasi tomonidan yurtimizning turli go'shalarida Ozod Sharafiddinov tavalludiga bag'ishlangan ijodiy kechalar, ma'rifiy tadbirlar, anjumanlar, adabiyot kunlari, ochiq darslar o'tkazilmoqda. Ana shunday tadbirlarning eng asosiysi 21-may kuni poytaxtimizda bo'lib o'tdi.

Azonlab yozuvchi va shoirlar, adabiyotshunoslar, ma'naviyat targ'ibotchilari, keng jamoatchilik vakillari ustoz xoki mangu qo'nim topgan maskan — Toshkent shahridagi Forobiy (Chig'atoy) qabristoniga borib, Qur'on tilovat qildi.

Adiblar xiyobonida olim haykali oldida adabiy tadbir o'tkazildi. Unda milliy adabiyotimiz rivoji, kitobxonlikni keng targ'ib va tashviq qilish, yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish borasidagi ezu sa'y-harakatlar so'z san'ati ravnaqiga

ulkan hissa qo'shgan ijodkorlarimiz xotirasini e'zozlash, ularning merosini o'rganish bilan uyg'un tarzda olib borilayotgani ta'kidlandi. O.Sharafiddinovning asarlari badiiy mahoratni charxlash va yuksaltirish, so'z boyligini oshirish, har bir kalom-u kalimaning qadr-qimmatiga yetishda hamon yosh ijodkorlar uchun katta maktab vazifasini o'tayotgani e'tirof etildi. Tadbir ishtirokchilari milliy adabiyotimiz jonkuyari haykali poyiga gul qo'ydi.

Ijodkor yashab o'tgan Toshkent viloyatining Qibray tumanidagi uyd Ozod Sharafiddinov xotirasiga yodgorlik lavhasi o'rnatildi. O'zbekiston Badiiy akademiyasi haykaltaroshlar sho'basini raisi To'lagan Tojixojayev yasagan ushbu lavhaning ochilishiga bag'ishlangan tadbir ham ko'tarinki ruhda o'tkazildi.

O'zbek Milliy akademik drama teatrida ustoz ijodkor taval-ludining 90 yilligiga bag'ishlangan adabiy-badiiy kechaga turli vazirlik, idoralar, ijodiy va jamoat tashkilotlari vakillari, adabiyot muxlis-lari, qalamkashlar, olimning oila a'zolari va yaqinlari taklif etildi.

O'zbekiston Yozuvchilari uyush-masi raisi, xalq shoiri Sirojiddin Sayyid, O'zbekiston san'at arbobi Ibrohim G'afurov, yozuvchi Xurshid Do'stmuhammad, "Jahon adabiyoti" jurnali bosh muharriri Ahmadjon

Meliboyev, ustoz ijodkorning farzandi, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan yurist, Ichki ishlar vazirligi akademiyasi kafedrasini boshlig'i Alisher Sharafiddinov milliy adabiyotimizga e'tibor, xalqimiz, ayniqsa, yoshlar-niing kitobga mehriini kuchaytirish, yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasiga ustuvor vazifa sifatida qarash Prezident Shavkat Mirziyoyev rah-barligida olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy jabhalardagi keng qamrovli islohotlarda muhim o'rin egallashini ta'kidladi.

"O'zbekkino" Milliy agentligi, Yozuvchilar uyushmasi, Milliy teleradiokompaniya va Toshkent shahar hokimligi hamkorligida yaratilgan Ozod Sharafiddinov hayoti va ijodiy faoliyati haqidagi "Zamon osha zamondosh" nomli hujjatli film namoyish etildi.

Millatimizda adabiyot, ma'naviyat, odob-axloq, barkamol shaxs kabi tushunchalar o'zaro hamohang sanaladi. Ayni jihatlar Ozod Sharafiddinov faoliyatida, ijodida ham asosiysi o'rin egallari edi. Uzoq yillar davomida O'zbekiston Milliy universitetida ta'lim bergan ustoz ijodkor talabalariga nafaqat adabiyot olami, uning bor jozibasi va maftunkorligi, balki kasbga, yurtiga, xalqiga sadoqatdan, kitobxonlikdan ham chin saboq bergan mehribon murabbiylardan edi.

Ozod Sharafiddinov odil inson, zahmatkash olim, mehribon ota sifatida o'zidan yorug' iz qoldirdi. Adabiyotshunoslarning fikricha,

o'lmas ijodiy meros qoldirgan ustoz adibning asarlari nainki bir insonning, balki butun bir millatning faxr-u g'ururi bo'la oladigan javohirlardir. Zero, bu mehnat o'zbek xalqining, millatimizning o'tmishi, buguni va kelajagiga daxldor ijoddir. "Zamon. Qalb. Poeziya", "Yalovbardorlar", "Iste'dod jilolari", "Birinchi mo'jiza", "Adabiyot — hayot darsligi", "Cho'lponni anglash", "Ijodni anglash baxti", "Dovondagi o'ylar" kabi adabiy-tanqidiy asarlarini adabiyot olamiga kirib kelayotgan yoshlar ham, olim-u ijodkorlar ham birdek sevib mutolaa qiladi.

Istiqlol yillarida olim faoliyatida milliy adabiyot muammolari, o'zbek adabiyotshunosligi va tanqidchiligini tiklash, jahon adabiyoti an'analari o'zlashtirish va tarjima san'atini yuksaltirish masalalari ustuvor o'rin egalladi. Ozod Sharafiddinov o'zbek adabiyotini jahon adabiyoti bilan uyg'un tarzda o'rganish an'anasini boshlab berdi. Uning "Istiqlol fidoyilari", "Sardaftar sarlavhalari", "Ma'naviy kamolot yo'llarida" kitoblarida Abdurauf Fitrat, Abdulhamid Cho'lpon, Usmon Nosir, Abdulla Qahhor, Oybek, G'afur G'ulom, Maqsud Shayxzoda, Otajon Hoshimov ijodiy yangicha nuqtayi nazardan tahlil etilgan. "Cho'lponni anglash" asarida esa olim yangi o'zbek tanqidchiligi XX asrda bosib o'tgan murakkab yo'lni talqin, tahlil qilgan, ko'plab munaqqidlar ijodiy, estetik prinsipi-

pini Cho'lpon ijodiga munosabat nuqtayi nazaridan yoritgan. Ustoz ijodkor XX asr o'zbek adabiyoti, uning tarixiga oid bir qator darsliklarning mualliflaridan.

Munaqqid sifatidagi ijodining cho'qqisi olimning "Ijodni anglash baxti" kitobidir. Unda o'zbek adabiyotining jahon adabiyotida tutgan o'rni atroflicha, puxta, xolis va haqqoniy yondashuv asosida ochib berilgan. Ozod Sharafiddinov tarjima san'atiga tanqidchilik konsepsiyasini olib kirdi. L.Tolstoyning "Iqromoma", P.Koeloning "Al-kimyogar", A.Sevlaning "To'xtatning samolyotni, tushib qolaman" asarlarini o'zbek tiliga tarjima qildi.

So'z san'ati ustasining mehnati yurtimizda yuksak qadrlanib, u "Mehnat shuhrati", "Buyuk xizmatlari uchun" ordenlari, "O'zbekiston Qahramoni" unvoni bilan taqdirlandi. Ustozning ulkan ma'naviy jasorati, kitobxonligi, sobit imoni, pok e'tiqodi, kitobga cheksiz mehri, ilimga chanoqligi, faol fuqarolik pozitsiyasi, yurtparvarligi, millatparvarligi yosh avlod uchun chin ma'noda ibrat chashmasidir.

— Ustoz Ozod Sharafiddinovning ijodiy shunday qadr va e'tibor topayotganidan behad mamnunmiz, — deydi olimning nevarasi Shahnoza To'ychiyeva. — Adabiyotga, ma'naviyatga, kitobxonlikka e'tibor kuchayib borayotgan hozirgi kunda bunday savobli va ezu sa'y-harakatlar yoshlarda adabiyotga o'zga-chah mehr uyg'otishi shubhasiz.

Tadbirda san'at ustalari va ijodkor yoshlar ishtirokida musiqiy dastur namoyish etildi.

Nazokat USMONOVA,

O'ZA muxbiri

“Bular shunchaki yozib qo'yilgan. Aslida, bizda taqiqlangan ovqatlar sotilmaydi”, deya qog'ozni devordan yulib oldi oshpazlardan biri.

O'qituvchi minbari

Rahbarlikning zarari qancha?

Maktabimizda direktor o'rinbosarlari rahbar xodim lavozimida faoliyat yuritishni ohlamayapti. Boisi, ularga o'z mutaxassisligi bo'yicha o'tadigan 10 soatgacha darsi uchun o'rindoshlik asosida ish haqi to'lanadi. O'tgan oydan ularning ish haqi oshdi, bundan quvondik.

Ammo joriy yilning 5-may kuni tuman adliya hamda bandlek va mehnat munosabatlari bo'limining mutaxassislari ishtirokida o'tkazilgan yig'ilishda direktor, direktor o'rinbosari, psixolog, yetakchining dars soatlarini vakant, ya'ni bo'sh ish o'rti sifatida qayd etish zarurligi aytiladi. Mehnat qonunchiligining lavozim majburiyatlarida rahbar xodimlar 10 soatgacha

dars berishi belgilangan bo'lsa-da, faqat mutaxassis yetarli bo'lgan holatlarda dars o'tishi mumkin emish. Menga direktorlik uchun 2 532 000 so'm, 8 soat darsimga 918 848 so'm, jami 3,5 million so'mdan oshiq ish haqi yoziladi. Agar dars o'tmasam, soliqlardan tashqari 2,300 ming so'm atrofida maosh olaman. Bir stavka dars o'tgan o'qituvchiga esa 25—30 foiz ustama haq berilsa, 3,5 million so'mdan oshiq haq oladi. Rahbarlar ertalab 8:00 dan kechki soat 18:30 gacha maktabda bo'ladi, ba'zan bayram, dam olish kunlari ham ishlaydi.

Maktabimizda 90 nafar o'qituvchi, 22 nafar texnik xodim, 1260 dan ortiq o'quvchi bor. Shuncha odamga bosh bo'lib, kuniga 10 soatgacha ishlaydigan

oliy toifali o'qituvchi bo'lgani holda direktorning oddiy o'qituvchidan kam maosh olishi adolatdanmi? Vaholanki, rahbar xodimlarning tashvishi, yugur-yuguri, xarajatlari ham bir talay.

Rahbarning chiqimi haqida gapirsam, hamma direktor norozi bo'ladi. Maktablararo reytingni aniqlashda oliy va 1-toifali o'qituvchilar soni hisobga olinadi. Hozir biz dars bermasak, 2 nafar oliy, 2 nafar 1-toifali o'qituvchilar soni kamayadi. Tabiiyki, bir-birini rad etuvchi bu kabi qonunlar soha rivojiga to'siq bo'lmoqda.

Sanobar XO'JAMURODOVA,
Amudaryo tumanidagi
40-maktab direktori

Maktab oshxonasi

Taomnomangizda nima bor?

Maktabdan qaytayotgan chamasi 9-10 yoshlardagi qizaloq do'konga yaqinlashganida erkalanib diydiyo qildi:

— *Dadajon, ertalabdan beri ovqatlanganim yo'q. Qornim juda ochdi.*

— *Iye, ertalab oying tayyorlab qo'ygani ovqatni olib ketmaganmiding?*

— *Esimdan chiqibdi.*

— *Och yurmasdan, oshxonadan biror narsa olsang bo'lardi-ku.*

— *Eee, oshxonada piyoz bilan to'ldirilgan somsadan boshqa hech narsa yo'q. Piyozli somsani yoqtirmayman. Kriyeshki, qurut, saqich bilan qorin to'ymaydi.*

— *Shunaqami?*

— *Ha. Lekin endi oshxonamiz o'zgarasa kerak. Anavi oshpaz xola ishdan ketadi, uning o'rniga mazali taomlar pishiradigan, qo'li shirin pazanda opa kelarkan. Singan stol-stullar ham almashtiriladi, yog' bosgan devorlarga chiroyli gulqog'oz yopishtiriladi...*

— *Voy qaqajon-e, sen buni qayerdan bila qolding?*

— *Kecha bizga “Men direktor bo'lsam...” degan mavzuda insho yozdirishdi. Sinfdoshlarimning deyarli hammasi agar direktor bo'lib qolishsa, eng avval oshxonadagi sharoitlarni yaxshilashlari haqida yozishibdi. Ustozimning aytishicha, yuqori sinf o'quvchilari ham shu haqda yozishganmish. Insholarni direktorning o'zi tekshirar ekan...*

Qizaloq dadasi olib bergan peche-

niyeni yutoqib yer ekan, shirin xayollarga beriladi. Tasavvurida — o'zi va sinfdoshlari orzu qilgan oshxonada, undagi mazali taomlar. Qizaloqning gap-so'zlari ehtimol bolalarcha injiqlik bo'lib tuyulur, biroq mulohaza qiladigan bo'lsak, shu injiqlik ortida ko'plab bolalarning xohish-istaklari, biz kattalar e'tibor berishimiz kerak bo'lgan masala borligiga amin bo'lamiz. Gap maktab oshxonalaridagi ahvol va o'quvchilarning o'z vaqtida to'g'ri, to'yimli ovqatlanishi haqida.

Tibbiyot nuqtayi nazari bilan yondashadigan bo'lsak, o'z vaqtida to'yib ovqatlanmaslik bolalarda kam-qonlik, ovqat hazm qilish a'zolari faoliyatining buzilishi, aqliy va jismoniy rivojlanishdan orqada qolishga sabab bo'ladi, ularda immunitet pasayishi kuzatilib, bu o'quv faoliyatiga ham salbiy ta'sir o'tkazadi. Xo'sh, bugun maktablarda bu jihatga qay darajada ahamiyat qaratilmoqda? Ana shu savolga javob olish maqsadida viloyatdagi bir nechta maktablarda bo'lib, oshxonalar faoliyati bilan yaqindan tanishdik.

Shofirkon tumanidagi 25-maktabda 350 nafar o'quvchi tahsil olmoqda. Ayni tushlik mahali kirib borganimizda, maktab oshxonasi o'quvchi va o'qituvchilar bilan gavjum ekanligining guvohi bo'ldik. Ilm maskani direktori Akbar Elmurodovning aytishicha, Kuzatuv kengashi va maktab jamoasi bilan o'zaro kelishgan holda, mavjud

shart-sharoitdan kelib chiqib, oshxonada sabzavotlar, kamxarj mahsulotlardan doimiy issiq ovqat pishirish yo'lga qo'yilgan ekan.

— Taomnomamizdan vitamanga boy sabzavotlar qo'shib tayyorlangan mastava, no'xatli, loviyali va grechkali sho'rva, qovurma makaron kabi taomlar o'rin olgan, — deydi oshpaz-tadbirkor Hamida Mahmudova. — Bir porsiya issiq ovqat nonsiz hisoblaganda, 1000 so'mga to'g'ri kelyapti.

— Go'shtsiz bo'lsa-da, ovqatlarimiz juda mazali. Bu ota-onalarga ham, o'quvchilarga ham birdek ma'qul. Hattoki, biz o'qituvchilar ham shu yerda ovqatlanamiz, — deydi boshlang'ich sinf o'qituvchisi Gulnora Murodova.

Ushbu ilm maskanidan uncha uzoq bo'lmagan 38-maktab oshxonasining taomnomasiga ham xuddi shu singari ovqatlar kiritilgan ekan. Faqatgina narxlar balandroq: 2000 so'm. Buni oshxonada faoliyatini boshqarayotgan tadbirkor oshpaz — Sojida Imomova quyidagicha izohladi:

— Ovqatlarimizning yuqori kaloriyali va mazali bo'lishi uchun go'sht mahsulotlaridan foydalanamiz. Agar bir kilogramm go'shtning bozordagi narxi o'rtacha 35—40 ming so'm ekanligi inobatga olinadigan bo'lsa, tabiiyki, bu ovqatning ham narxiga ta'sir ko'rsatadi. Qolaversa, har bir porsiyaga non ham qo'shib beriladi.

Oshxonada, shuningdek, osh, manti kabi taniq taomlar ham pishirib turilar ekan. Narxi 500 so'm qilib belgilangan kartoshkali somsa esa eng xaridorgir mahsulot hisoblanarkan. Buni o'quvchilar bilan bo'lgan suhbat asnosida bilib oldik.

Mazkur ta'lim muassasalari oshxonasida yaratilgan shart-sharoit ota-onalarning talab va imkoniyatlariga mos bo'lib, o'quvchilarning o'z vaqtida to'yimli ovqatlanishi uchun xizmat qilayotganiga guvoh bo'ldik. Ammo ulardagi bir jihat — sanitariya va

gigiyena masalasiga e'tibor ta'bimizni biroz xira torttiradi.

G'ijduvon tumanidagi maktablarda esa tamoman bo'lak manzaraga guvoh bo'ldik. Shundoqqina markazda joylashgan 1-umumta'lim maktabi tumandagi yirik qamrovli ta'lim muassasasi bo'lib, ayni paytda bu yerda 1687 nafar o'quvchi tahsil olmoqda. Darslar ikki smenada olib boriladi. Shunday bo'lishiga qaramay, maktab oshxonasida ovqat pishirilmaydi. “Markazda joylashganimiz uchun bizda ovqatga ehtiyoj yo'q. Yon-atrofimizda ovqatlanish shaxobchalari, do'konlar juda ko'p. O'quvchilarimiz shu yerda ovqatlanishadi,” dedi maktab rahbarlari. Tadbirkor Samir Vahobov boshqarayotgan oshxonada taomnomasidan faqat perashka o'rin olgan. Peshtaxtalar esa turli xil gazlangan ichimliklar, rang-barang shirinliklar, pista, saqich kabi taqiqlangan mahsulotlar bilan to'lib-toshgan — xuddi supermarketni eslatadi.

46-maktab oshxonasining devoriga osig'liq turgan “Menyu”dan sosiskali, kolbasali, sifati kafolatlanmagan salatlar qo'shib tayyorlangan qo'lbola taomlar ro'yxati o'rin olgan. “Bular shunchaki yozib qo'yilgan. Aslida, bizda taqiqlangan ovqatlar sotilmaydi” deya qog'ozni devordan yulib oldi oshpazlardan biri.

Oshxonalaridagi ahvolni o'rganar ekanmiz, bir narsa bizni taajjublantirdi. Hatto ayrim maktab rahbarlari va hamshiralarning oshxonada qanday ovqat tayyorlanayotganidan xabari yo'q.

Oradan birmuncha vaqt o'tib, G'ijduvon tumaniga yana yo'limiz tushdi. Bahonada qalamga olingan maktablar oshxonasiga mo'raladik. Ahvol deyarli o'zgarmagan. Lekin taqiqlangan mahsulotlar kamaytirilgan.

Nima bo'lganda ham, o'quvchilarning qanday ovqat tanovul qilayotgani, taom sifati rahbarlarni zimmasidagi muhim vazifalaridan. Ba'zilar “oshxonani tadbirkorlar yuritishadi”, deya o'zlarini oqlagan bo'lishdi. Nahotki, ular oshxonada sifatsiz ovqatlar va taqiqlangan mahsulotlarni sotishga yo'l qo'yimaslik ta'lim muassasasi rahbarlari zimmasida ekanligini haligacha tushunib yetmagan bo'lsa?!

Iroda ORIPOVA,
“Ma'rifat” muxbiri

Keyingi sonlarda o'qing

“Mushtariy muhokamasi”

Maktab direktorlari qanday talablarga javob berishi kerak? Endi ular pedagog bo'lishi shart emasmi? Gazetamizning shu yil 11-may sonida chop etilgan “Nopedagog direktor maktabni boshqara oladimi?” sarlavhali maqola qizg'in bahs-munozaraga sabab bo'ldi. Kelgusi sonlarda “Mushtariy muhokamasi” ruknida shu mavzuga bag'ishlangan fikr-mulohazalar bilan tanishish.

Yosh essenavistlar taqdimoti

"Men oldimga uchta oliy maqsad qo'rganman: ko'proq va chuqurroq bilim olishim; o'rganganlarimni hayotga tatbiq etib, insonlarga yetkazishim; dunyoga kelajak farzandlarimni hayotga to'g'ri yo'naltirishim va nima sababdan dunyoga kelganliklarini anglatishim kerak..."

Abituriyent Abbos Nurullayevning shunday fikrlari aks etgan inshosi "Registon" o'quv markazi tomonidan tashkillashtirilgan "Esselar tanlovi"da birinchi o'ringa loyiq ko'rildi. U o'z ijodiy ishida yashab o'tgan hayotini tahlil qiladi. Orzulari va maqsadlari haqida mushohada yuritadi. "Dunyoga nega keldim?" degan savolga javob izlaydi.

Joriy yilning 25-martidan 10-mayga qadar davom etgan tanlovda 13 yoshdan 30 yoshgacha bo'lgan yigit-

qizlardan minglab turli mavzulardagi ijodiy ishlar qabul qilingan. Yoshlar ijod saroyida o'tgan taqdirlash marosimiga tashrif buyurgan Nazar Eshonqul,

Axtamqul Karim, Orif To'xtash, Muhammad Ismoil kabi yozuvchi-shoirilar yoshlarga dil so'zlarini bildirib o'tdilar. Abbos Nurullayevning "Mening hayotim" essesi birinchi, Zulfinoy Yusupovaning "Dunyoqarashimni o'zgartirgan asar" essesi ikkinchi va Dinora Sobirovaning "Dunyoqarashimni o'zgartirgan asar", Shomaqsud Ramazonovning "Vatan ozodligi uchun kurashgan kimni o'z qahramonim deb bilaman?" esselari uchinchi o'ringa munosib ko'rildi. Eng yaxshi deb baholangan 200 ta esse mualliflari ham o'quv markazi tomonidan esdalik sovg'alari bilan taqdirlandi. Tadbir so'ngida g'oliblar uchun taniqli san'atkorlar ishtirokidagi konsert dasturi namoyish etildi.

Suhrob ZIYODOV, "Ma'rifat" muxbiri

Logopedlar tajriba almashdi

Namangan shahridagi 3-maktabda viloyat logoped-pedagoglarning o'quv-amaliy seminari bo'lib o'tdi. Anjumanda qatnashchilarga viloyatdagi ta'lim muassasalarida tashkil etilgan logopedik shoxobchalarda korreksion ishlarni olib borish metodlari ko'rsatib berildi.

Ayni paytda viloyatda 31 ta logopedik shoxobcha faoliyat yuritaypti. Ular kerakli jihozlar, o'quv-amaliy dastur va qo'llanmalar bilan ta'minlangan.

Bugungi seminar ilg'or tajribalar bilan tanishish va yangi tavsiyalar asosida logopedik xizmatni yo'lga qo'yishga bag'ishlandi, — deydi viloyat xalq ta'limi boshqarmasi metodisti Mahmuda Ne'matova. — Shu maqsadda Namangan shahridagi 3-, 15-, 64- va 82-maktablarning pedagoglarini taklif etdik. Jumladan, o'qish va yozishda kamchiligi bor o'quvchilar bilan ishlash, «sh» tovushli so'zlarni to'g'ri talaffuz etish, o'quvchilarning nutqini rivojlantirishda mayda qo'l motorikasidan foydalanish, duduqlanuvchi bolalarda mustaqil nutqni rivojlantirish kabi mavzularda boy tajriba va mahoratga ega logoped-pedagoglarning amaliy mashg'ulotlar o'tib berib, hamkasblariga yangi tavsiyalar, metodlarni o'rgatdilar.

G'anisher AKBAROV

Maxsus bog'cha mutaxassislari uchun seminar

Yashnobod tumanidagi 272-maxsus maktabgacha ta'lim muassasasida "Alohida ehtiyojga muhtoj bo'lgan bolalar uchun ta'limiy faoliyat" dasturi doirasida seminar bo'lib o'tdi. Unda asosan psixik rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlash masalalari muhokama qilindi.

Seminar Toshkent shahridagi barcha tuman maktabgacha ta'lim bo'limlari metodistlari, mudiralari ishtirok etishdi.

Dastlab, 272-MTMning tarbiyalanuvchilari tomonidan ijro etilgan badiiy chiqishlar tomosha qilindi. So'ng Yashnobod tuman MTB metodisti Gulnora Xolmatovanning "Alohida ehtiyojga muhtoj bo'lgan bolalar bilan ishlashda inklyuziv ta'limning joriy etilishi", 313-MTM mudirasi Alyona Kuzyevaning "Predmetli rivojlantiruvchi muhitni tashkil etish" mavzusidagi ma'ruza va taqdimotlari tinglandi.

Seminar davomida mutaxassislar mavzu bo'yicha amaliy guruhlarda ham mashg'ulot olib bordilar. Imkoniyati cheklangan bolalarni ta'lim-tarbiyaga jalb etish, hayotga moslashtirish masalalarida tajriba almashib, ko'plab ma'lumotlarga ega bo'ldilar.

Zirola MADATOVA

Rejissor o'quvchilar huzurida

Bolalikdan san'atga oshno bo'lgan o'quvchi-yoshlarning dunyoqarashi keng, did-farosati o'tkir, his-tuyg'ulari samimiy bo'ladi. Ular qaysi sohada faoliyat yuritmasin, yon-atrofidagi insonlar bilan do'stona muloqot qila oladi.

Aktyor, kinorejissor, O'zbekistonda uchrashuv o'quvchilarida ana shunday xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi taassurot qoldirdi. Mirzo Ulug'bek Hilol Nasimov bilan bo'lgan ijodiy tumanidagi 308-umumta'lim maktabida

"Besh tashabbus amalda" shiori ostida o'tkazilgan ushbu tadbir doirasida san'atning nozik qirralari, adabiyot va badiiy ijod namunalari haqida so'z bordi. Unda o'quvchilar o'zlarining musiqa, adabiyot va kino sohasi bo'yicha

qiziqishlari yuzasidan savollariga javob olishdi.

— Ona tili va adabiyot darslarida mutolaa qilingan asarlar, rang-barang syujetlar talqini ba'zi filmlarda namoyon bo'ladi, — deydi pedagog Ra'no Ochilova. — Yoshlar biror filmni telekran orqali tomosha qilishdan avval o'sha asarni o'qib chiqishi ularga har ikkala talqinni solishtirish imkonini beradi. Bu borada maktabimizning musiqa fani o'qituvchisi Shaxira Irmatova bilan integratsiyalashgan tajribalar ustida ishlaymiz. Zero, adabiyot, san'at, kino va musiqa olami bola xayolotini boyitadi.

Shoira BOYMURODOVA

B.RIZOQULOV olgan surat.

O'qituvchi

nimani

o'ylaydi?

✓ Maktablarda kafolat xati olish boshlandi. Nega kerak shu kafolat xati? O'zimizning hayotimizga kafolat berolmaymiz-ku, sinfdagi bolalarning hayotiga qanday kafolat beramiz?! Bu borada o'quvchilarga xavfsizlik qoidalarini tushuntirish kerak. Menimcha, shuning o'zi yetarli.

Dilfuza SUVONOVA

✓ Hamkasblarimning ayti-shicha, maktabda sinf remonti uchun pul yig'ish boshlanibdi. Bu haqda bir o'qituvchiga aytam, "Kuzatuv kengashi shunday qarorga keldi. Biz aralashganimiz yo'q", deydi. To'g'ri, ota-onalar homiylik qilishi mumkin. Lekin bu sinfdagi hamma o'quvchilar 20 yoki 30 ming so'mdan olib kelishi kerak, degani emas-ku...

Rahim SUYAROV

✓ Har qanday ta'lim muassasasining tayanchlaridan biri direktorning o'quv ishlari bo'yicha o'rinsosari hisoblanadi. Agar muassasada shu xodim jon kuydirib ishlamasa, direktor ikki qadam orqada qoladi.

Ulug'oy XUDOYNAZAROVA

✓ Hozir o'quvchidan ko'ra otana ko'proq tarbiyaga muhtoj ekani achinarli hol.

Zebo O'RINOVA

✓ Yurtimizdan chiqqan allo-malar bilan faxrlanamiz-u, ular o'qib-o'rgangan hadislar va boshqa kitoblarni o'qib, targ'ib qilishdan cho'chimizmi?..

Hafiza RASHIDOVA

✓ Har bir sinfning o'z shiori bo'lishi kerak. Bu o'quvchiga motivatsiya beradi. Shior o'quvchiga har tomonlama foydali va uni to'g'ri yo'lga undaydigan so'zlardan iborat bo'lsin. Bola bir umr ana shu shiorga amal qilib yashaydi.

Muzaffar QOSIMOV

✓ O'quvchilarimiz yangi o'quv yilidan yangi maktab formasida kelishadi. Endi o'quvchi o'quvchiligini, maktabga bilim olish uchun kelganini doim his qilib turadi.

Mohira CHORIYEVA

✓ 30 yildan beri boshlang'ich sinflarga dars beraman, ma'lumotim o'rta maxsus. Shogirdlarim juda ko'p. Lekin yangi kelgan o'qituvchidan kam oylik olaman. Bizga na toifa, na boshqa imtiyoz bor!

Matluba NAVRO'ZOVA

Anjuman

O'quv yili yakuni yaqinlashgani sari o'quvchilar qalbi hayajonga to'ladi. Bitiruvchi-yu pedagoglarning savollari bisyorligi keyingi yillarda xalq ta'limi tizimidagi o'zgarish va yangilanishlar tobora jadallashayotganidan darak beradi. Milliy matbuot markazida Xalq ta'limi vazirligi tomonidan 2018-2019-o'quv yili yakunlari va istiqboldagi ustuvor vazifalarga bag'ishlab o'tkazilgan matbuot anjumanida barcha savollarga batafsil javob berildi.

Endi attestatni soxtalashtirish imkonsiz

Anjumanda ta'kidlanganidek, ayni paytda 9 691 umumta'lim maktabida 5,8 million o'quvchi tahsil olmoqda. Joriy yilda maktablarning 9- va 11-sinflarini 747 410 nafar o'quvchi bitiradi. 26-maydan 15-iyungacha qadar maktablarda bosqichli va yakuniy nazorat imtihonlari o'tkaziladi.

11 yillik majburiy umumiy o'rta ta'lim tizimiga o'tilishi munosabati bilan Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 14-maydagi qaroriga muvofiq, yangi namunadagi shahodatnoma va attestat hamda sertifikat tasdiqlandi. Ushbu qarorga ko'ra, umumta'lim tizimida ilk marotaba nodavlat ta'lim muassasalari bitiruvchilariga ham davlat namunasidagi shahodatnoma va attestat berish nazarda tutildi.

— Maktab bitiruvchilari haqida ma'lumot olishning oson va tezkor mexanizmini yaratish maqsadida ularga shahodatnoma va attestat berishda elektron tizim joriy etiladi, — deydi Xalq ta'limi vazirligi boshqarmasi boshlig'i Erkin Murodov. — Bu tizimga bitiruvchilar haqidagi ma'lumot va baholar kiritib boriladi. Har bir maktabda bitiruvchilarning ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi. Maxsus muhofazalangan qog'ozda chop etilgan shahodatnoma va attestatning orqa qismida QR-kod joylashtiriladi va uni skaner qilish orqali bitiruvchi haqida umumiy bazadan ma'lumot olish imkoniyati yaratiladi.

Shu kunga qadar shahodatnoma va attestatga bitiruvchining familiyasi, ismi, bitirgan maktabi, o'qigan fanlari bo'yicha o'zlashtirgan baholari ruchkada (qo'lda) faqat o'zbek tilida yozilgan bo'lsa, bundan keyin kompyuterda uch tilda (o'zbek, rus, ingliz) yozilib, maxsus printerda chop etish rejalashtirilmoqda. Bu esa bitiruvchilarning xorijiy ta'lim muassasalari va akademik litseylarning iqtidorli bitiruvchilarini oltin va kumush medallar bilan taqdirlash tartibi to'g'risida"gi qaroriga muvofiq, bitiruvchilarni oltin va kumush medallar hujjat topshirishida yanada qulaylik yaratadi.

Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 22-fevraldagi "Umumiy o'rta ta'lim muassasalari va akademik litseylarning iqtidorli bitiruvchilarini oltin va kumush medallar bilan taqdirlash tartibi to'g'risida"gi qaroriga muvofiq, bitiruvchilarni oltin va kumush medallar hujjat topshirish tizimi joriy etildi. Hozirgi kunda bu medallarga nomzod o'quvchilar soni 5 638 nafarni tashkil etmoqda.

— 812 ta maktabdan tashqari ta'lim muassasasining to'garaklari, sport seksiyalari, musiqa va san'at mashg'ulotlariga 576 235 nafar o'quvchi jalb etilgan, — deydi E.Murodov. — Jumladan, 215 ta "Barkamol avlod" bolalar markazi, 314 ta bolalar musiqa va san'at maktabi, 230 ta bolalar va o'smirlar sport maktabi hamda 53 ta sport turlariga ixtisoslashtirilgan bolalar va o'smirlar sport maktabida o'quvchilar bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazmoqda.

Matbuot anjumanida ayrim maktablarda sinf fondi, maktab ta'miri uchun pul yig'ish holatlari uchrayotgani qayd etildi. Vazirlikning mas'ul mutaxassis ta'lim muassasalarida har qanday pul yig'imlari taqiqlanganini ta'kidladi. Bunday holatning oldini olish uchun maktablarda kuzatuv kengashi tashkil etilgani, sinfxonalarni ta'mirlash va boshqa maqsadlarda o'quvchilardan pul yig'ish asossiz ekani, qaysidir maktabda bunday holat aniqlansa, qonun doirasida tegishli chora ko'rilishini eslatdi.

Joriy o'quv yilida 737 642 nafar 10-11-sinf o'quvchilariga kasb-hunar o'rgatish uchun 1 748 ta o'quv-ishlab chiqarish majmuasi tashkil etildi. Bugungi kunda o'quv-ishlab chiqarish majmualarida o'quvchilarga 51 ta kasb o'rgatilmogda. O'quv yili yakunida dasturlarda belgilangan bilimlarni o'zlashtirgan o'quvchilarga kasb malakasi diplomlari beriladi.

Mehnat bozori ehtiyojlaridan kelib chiqib, 2019-2020-o'quv yilidan o'quv ishlab chiqarish majmualarini yana 26 ta yangi kasb hisobiga kengaytirish rejalashtirilgan.

Vazirlik mutaxassislari anjumanda ta'kidlaganidek, kelgusida maktablarining istiqbolli modellari va davlat-xususiy sheriklik boshqarmasi respublika miqyosida o'rganish ishlari olib boradi.

Dilshod RO'ZIQULOV,
"Ma'rifat" muxbiri

Ta'limda soliq imtiyozlari

kimlarga qo'llaniladi?

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 179-moddasiga muvofiq fuqarolarning oliy o'quv yurtlarida ta'lim olish uchun (o'zining yoki yigirma olti yoshga to'lmagan farzandlarining o'qishi uchun) yo'naltiriladigan ish haqi va boshqa daromadlaridan daromad solig'i olinmaydi.

Mazkur soliq chegirmasi jismoniy shaxsning soliq solinadigan daromadlaridan keyinchalik ushlab qolish sharti bilan berilgan ish beruvchining mablag'lari va tijorat bankidan olingan ta'lim kreditini qoplash evaziga ish beruvchi tomonidan o'tkazib beriladigan jismoniy shaxsning soliq solinadigan ish haqi va boshqa daromdlari hisobidan amalga oshirilganida taqdim etiladi. Bunda to'lov manbayida soliq chegirmasi qo'llaniladigan jami yillik daromad to'g'risidagi deklaratsiya taqdim etilishi talab qilinmaydi.

To'lov-shartnoma summasi naqd pul, bankdagi omonat va boshqa hisobraqamlardan yoki plastik kartadagi mablag'dan to'lansa, soliq chegirmasi jismoniy shaxsning jami yillik daromadi to'g'risidagi deklaratsiyani davlat soliq xizmati organlariga topshirish yo'li orqali beriladi. Bunda chegirma oliy o'quv yurtlarida ta'lim olish uchun haqiqatda amalga oshirilgan xarajatlar summasiga, soliq davri uchun ko'rsatilgan jismoniy shaxsning jami yillik daromadi miqdoriga beriladi.

Namangan viloyatidagi uchta oliy ta'lim muassasasida tahsil olayotgan 15 ming talabaning 70 foizi to'lov-shartnoma asosida o'qisa va shundan 50 foizi, ya'ni 7,5 ming talabaning ota-onasi oylik maoshidan o'rta 12 million so'mdan to'lansa, 12 foizli daromad solig'i chegilriganda ularga qariyb 11 milliard so'm miqdorida soliq imtiyozi qo'llaniladi.

— Ikki nafar farzandim to'lov-shartnoma asosida ta'lim oladi, — deydi Namangan shahrida yashovchi Zeboxon Nuriddinova. — O'tgan o'quv yili uchun oylik maoshimdan kontraktga 18 million so'm miqdorida mablag' o'tkazdim. 2018-yildagi daromadlarga soliq solish stavkasi 22,5 foiz bo'lganini inobatga olsak, 4 million so'mdan ziyod soliq imtiyoziga ega bo'ldim. Albatta, bu men uchun katta ko'mak.

Bahodir HAMIDOV,
Namangan viloyati davlat soliq boshqarmasi
jamoatchilik bilan aloqalar va huquqiy
axborot shobasi katta inspektori

Ziyo taratayotgan maskan

O'quvchilarni kitobxonlikka qiziqtirishda maktab kutubxonasi va kutubxonachining alohida o'rni bor. Yashnobod tumanidagi 170-maktabda ham o'g'il-qizlarni ziyo maskaniga jalb etish borasida ibratli ishlar amalga oshirilayotir. Bir yarim mingga yaqin badiiy va ilmiy-ommabop adabiyotlar fondiga ega mazkur kutubxonadan 772 nafar o'g'il-qiz va 53 pedagog foydalanadi.

O'quvchilar o'qigan kitoblari to'g'risida o'zaro fikr almashish, taassurotlarni o'rtoqlashish maqsadida bo'sh vaqtlari kutubxonada jam bo'ladi. Maktab kutubxonachisi Shahnoza Abdullayeva kitob tanlash borasida kitobxonlarning yaqin ko'makchisi.

O'quvchilar o'rtasida "Eng yaxshi kitobxon o'quvchi", "Kitobim — o'ftobim" shiori ostida 1—5-sinf o'quvchilari o'rtasida badiiy kechalar, turli tadbirlar tashkil etilishi, shuningdek, mashhur yozuvchi va shoirilar bilan o'tkazilayotgan uchrashuvlar, jonli muloqotlar o'g'il-qizlarning tasavvuri boyishi, adabiyotga mehri oshishi va yosh kitobxonlar safi kengayishiga xizmat qilmoqda.

MUXBIRIMIZ

Yunusobod tumanidagi 273-maktabning boshlang'ich sinf o'qituvchisi Nargiza Nurmatova yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish maqsadida 2-"A" sinf o'quvchilari bilan o'quv yili yakuniga bag'ishlab hisobot-dars tashkil etdi. Ushbu darsni tashkil qilishdan maqsad o'quvchilarning yil mobaynida olgan bilimlarini sinovdan o'tkazish, ularning iqtidori va iste'dodini ota-onalariga namoyish etishdir.

Hisobot-dars uchun sinf xonasi o'quvchilarning yil davomida bo'sh vaqtlarida, to'garaklarda chizgan rasmlari, o'z qo'llari bilan yasagan ko'rgazmalari bilan bezatildi. E'tiborli tomoni, vatanparvarlik ruhi bilan sug'orilgan ushbu ko'rgazma va rasmlar barchaning diqqatini tortdi. Darsga maktab rahbarlari, ota-onal-

O'quvchilar bilimi mustahkamlandi

ar, boshqa maktablardan ham o'qituvchilar taklif etildi. Hisobot-darsda o'quvchilar o'z bilimlarini turli fanlardan testlar, "Zinama-zina" o'yini orqali namoyish etdi. Bundan tashqari she'r, raqs, o'zbek, rus va ingliz tilida sahna ko'rinishlari, musiqa fanidan qo'shiqlar ham ijro etildi. Hisobot-dars so'ngida o'quvchilarga mak-

tab ma'muriyatining maqtoov yorliqlari, ota-onalar tomonidan esa kitoblar, o'quv qurollari sovg'a qilindi.

Nargiza Nurmatova tomonidan tashkil etilgan tadbir ota-onalarning dars jarayonlarini doimiy kuzatishi va ta'lim muassasasi bilan yaqin hamkorlik qilishining amaldagi ifodasi bo'ldi.

B.RIZOQULOV

Attestatsiya jarayoni soddalashtirildi

Davlatimiz rahbarining 2018-yil 5-sentabrdagi "Xalq ta'limini boshqarish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni ijrosini ta'minlash, pedagoglar bilim salohiyatini adolatli baholash, shu orqali ta'lim-tarbiya sifatini oshirish maqsadida ayni paytda umumta'lim muassasalarining pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish tartibi qayta ko'rib chiqildi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 13-maydagi 392-sonli qarori bilan "Maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasb-hunar va maktabdan tashqari davlat ta'lim muassasalarini pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish tartibi to'g'risidagi nizom" tasdiqlandi.

Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi, UNICEF mutaxassislari bilan hamkorlikda ilg'or xorijiy davlatlar tajribasidan foydalangan holda tayyorlangan ushbu nizomda attestatsiya jarayonini soddalashtirish nazarda tutilgan. Jumladan, hududlarda komissiyalar tomonidan attestatsiya jarayonining xolisona o'tkazilishini ta'minlash, taqdim etilayotgan ma'lumotlarning haqqoniyligi ustidan nazoratni kuchaytirish maqsadida attestatsiya komissiyalari tarkibiga Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi vakillari kiritildi. Ilmiy darajaga (fan nomzodi, falsafa doktori (Doctor of Philosophy) (PhD) yoki fan doktori (Doctor of Science) (DSc)) ega bo'lgan pedagog kadrlar attestatsiyaga jalb qilinmaydi.

Pensiya yoshidagi pedagog kadrlar attestatsiyaga o'z xohishiga ko'ra jalb etiladi. Attestatsiyaga jalb etilmagan pedagog kadrlarning mavjud malaka toifalari va lavozimlari ta'lim muassasalarida ishlagan davrida saqlab qolinadi. Attestatsiya jarayonida attestatsiyadan o'tuvchi bilan suhbat o'tkazish juda ko'p vaqt (ayrim hududlarda 20—25 kun) talab qilayotganligi, attestatsiya komissiyalari a'zolari va pedagoglarning asosiy ishlarni bajarishlariga bu holat to'sqinlik qilayotganligini inobatga olib, baholash mezonlaridan suhbat chiqarib tashlandi.

Ta'lim turlari bo'yicha oliy va birinchi malaka toifasiga hamda yetakchi va bosh o'qituvchi lavozimlariga talabgor pedagog kadrlarning attestatsiya jarayoni xalq ta'limi tizimidan chiqarilib, bevosita ta'lim muassasasi bo'ysunadigan vazirlik va idoralar

tizimiga o'tkazildi. Pedagog kadrlarning attestatsiyadan o'tishi uchun besh yillik muddatni kutmasdan, yozma arizasiga binoan ular navbatdan tashqari attestatsiyadan o'tkaziladi. Natijaga ko'ra birinchi va ikkinchi malaka toifali pedagoglarga nisbatan salbiy qaror qabul qilinmaydi.

2015—2018-yillarda o'tkazilgan pedagog kadrlar attestatsiyasida ishtirok etgan pedagoglar uchun o'z arizalariga ko'ra, muddatidan ilgari attestatsiya 2019-yil iyun oyida o'tkazilishi belgilandi. Buning uchun ular o'zlari faoliyat ko'rsatayotgan ta'lim muassasasi rahbariga yozma murojaat qilishi kerak.

Ta'limni boshqarish bo'yicha hududiy boshqaruv organlari esa, o'z navbatida, attestatsiyada ishtirok etish istagini bildirgan pedagoglar ro'yxatini shakllantirib, 2019-yil 1-iyungacha qadar Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasiga taqdim etishi hamda pedagog kadrlar to'g'risidagi ma'lumotlarning <http://pka.tdi.uz/> — elektron dasturiga kiritilishini nazoratga olishi talab qilinadi.

Safarali HAMROYEV,
Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi bo'lim boshlig'i

O'qituvchi minbari

"Kompetensiyali konspektlar tayyor"

Konspektlar.uz. "Telegram" kanalida e'lon qilingan "2018-2019-o'quv yili uchun "Kompetensiyali konspektlar tayyor" rukni ostida barcha fanlardan berilgan dars ishlanmalarini ko'rib, ko'zim quvna b ketdi. 10-11-sinf "Ma'naviyat asoslari" darsligini yaratishda bevosita ishtirok etganim sabab, shu fan bo'yicha tayyorlangan "Ma'naviyat — beqiyos kuch" mavzusidagi namunaviy ishlanmani ko'rib chiqdim-u, hafsalam pir bo'ldi.

"Ma'naviyat asoslari" darsligini yaratish jarayonida yuqori talablar asosida mavzular va ularni mustahkamlash uchun berilgan topshiriq va vazifalar aynan o'quvchilarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun mo'ljallangan edi. Endi dars ishlanmasiga e'tiborni qaratamiz.

Dars ishlanmasining boshlanishida kompetensiyalar haqidagi ma'lumot fan dasturidan ko'chirib qo'yilgan. Darsning maqsadi ham to'g'ri belgilanmagan.

I. Darsning maqsadi:

a) ta'limiy: o'quvchilarga fanning maqsad va vazifalari, nimalarni o'rganishi haqida, uning yo'nalishlari haqida ma'lumot berish;

b) tarbiyaviy: o'quvchilarga mustaqil fikr yuritishni, olgan bilimlarini hayot bilan bog'lay olishni, ilmiy dunyoqarashlarini shakllantirish,

estetik did axloqiy sifatlarini kasb-hunarga bo'lgan qiziqishlarini tashkil toptirish.

Bu o'rinda ta'limiy va tarbiyaviy maqsadlar aralashtirib yuborilgan. Aynan mazkur mavzuda fanga oid atamalar, g'oyalar rivojlanishiga e'tibor qaratish kerak edi. Qolaversa, jumladan savodsizlarcha tuzilgan: "hayot bilan bog'lay olish" aslida ijtimoiy hayotga tatbiq etish deb yozilishi kerak, "ilmiy dunyoqarashlarini shakllantirish" (bu darsning ta'limiy maqsadi), "estetik did axloqiy sifatlarini kasb-hunarga bo'lgan qiziqishlarini tashkil toptirish" jumlasida vergul tinish belgisi qo'yilmaganidan mazmun butunlay o'zgarib ketgan. Bunday xatoliklar konspekt mazmuniga putur yetkazadi, ish samarasini kamaytiradi. Shu bois dars ishlanmasi "Telegram" kanali orqali emas, har bir o'qituvchining o'zi yozishi kerak bo'lgan ishdir.

Nargiza ISMATOVA

Keyingi yillarda mamlakatimizning barcha hududida aholining turmush darajasini oshirish, yillar davomida yig'ilib qolgan ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etish borasida juda katta ishlar, izlanishlar olib borilayotganini ko'rib turibmiz. Zero, yurtimizda o'tkazilayotgan keng qamrovli islohotlar zamirida avvalambor inson manfaatlarini yotibdi.

Sapchada qachon maktab quriladi?

Xiva tumani "Varangzon" mahallasining "Sapcha" deb nomlangan mavzesida yashovchi fuqarolar o'z hududidagi mavjud muammolarni o'rganishimizni iltimos qilishdi. 73 yoshli Rahmatjon Boyjonovning aytishicha, "Urganch—Xiva" katta avtomobil trassasi bo'yida joylashgan ushbu aholi punkti rasman shu paytgacha tan olinmasdan kelgan edi. 650 ga yaqin xonadon yashaydigan hududda birorta ham ijtimoiy, sport yoki ta'lim maskani mavjud emas ekan. Biroq ushbu hududda yashovchilarning istak va sa'y-harakatlari natijasida yaqinda bu yerda yangi mahalla tashkil etilishi ma'qullanibdi. Bu yangilik sapchaliklar tomonidan katta xursandchilik bilan kutib olindi. Negaki, endilikda rasman mahalla maqomiga ega bo'lish ortidan to'planib qolgan muammolar hal etilishiga umid bildirilmoqda.

— Men Sapcha mavzesining norasmiy oqsoqoliman, — deya o'zini tanishtiradi Jumanazar Bekchanov. — Hududimizdagi eng katta muammolardan biri yoshlarimizning ertangi kamoli masalasi. Bilamiz, 2017-yili Prezident tashabbusi bilan Yoshlar ittifoqi katta umidlar bilan tashkil qilingan edi. Biroq mana ikki yil bo'ldi, hududimiz yoshlari bilan bu tashkilotning ishi yo'q! Bizning yoshlarimiz ham zamonaviy stadion va zallarda sport bilan shug'ullangisi, kutubxonalaridan foydalangisi keladi. O'z imkoniyatini, salohiyatini ko'rsatish uchun yoshlar tashkilotining yordamiga suyangisi keladi. Imkon berib, sharoit yaratilsa, o'zgina qo'llab-quvvatlasak, yoshlarimiz orasida o'z mablag'lari evaziga sport maydonchalari, kutubxona, hammom va boshqa tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilib, yangi ish o'rinlari yaratishga qodir uddaburon yigit-qizlarimiz bisyor. Buning uchun rahbarlarimizning e'tibori va ko'magi kerak, xolos! Eng katta muammomiz bu — maktab masalasi! Sapchalik bolalar 2—4 kilometr yo'l bosib piyoda maktabga borishga majbur! Barchada ham shaxsiy mashina yo'q, maktab tomon jamoat transporti qatnamaydi.

Maktab masalasiga aniqlik kiritish uchun 12-maktab direktorining o'quv ishlari bo'yicha o'rinbosari Quvondiq Ernazarov bilan uchrashdik.

— Maktabimizda 1120 o'quvchi ta'lim oladi. Haqiqatan ham, ularning salkam 600 nafari qo'shni Sapchadan keladi. Ko'pchiligi 3—4 km yo'l bosib kelishga majbur. Qishning sovuq kunlari yoki yog'ingarchilik payti ularning maktabga kelishi juda qiyin. Bu esa davomatga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Boz ustiga, sinxonalar yetishmaydi, maktabimizning o'zi jiddiy ta'mirga muhtoj. Maktabimiz toza ichimlik suvi bilan ta'minlanmagan.

"Varangzon" mahalla fuqarolar yig'ini raisi bilan gaplashish maqsadida ikki kun 12-maktab hududida joylashgan mahalla idorasiga borib, uchrasha olmadik. Xiva tuman hokimining ijtimoiy masalalar bo'yicha o'rinbosari Shuhrat Norboyev bilan yuqoridagi ahvolga munosabatini bilish uchun uchrashmoqchi bo'lib, qo'ng'iroq qilsak, viloyat markazida majlisdaligini, biz bilan tuman xalq ta'limi bo'limi mudiri uchrashishini aytdi. Shundan keyin ushbu hudud sektor rahbari, tuman prokurori Shuhrat Abdolnizozov oldida o'zini tuman xalq ta'limi bo'limi mudiri o'rinbosari deb tanishtirgan Ergash Ismoilov Sapchadagi maktab muammosiga quyidagicha izoh berdi:

— Aslida, belgilangan normativ hujjatlarga ko'ra, maktabdan 5 km radiusda maktabga qatnash normal holat, biroq aholining taklifini inobatga olib, 2021-yili Sapchada 280 o'rinni maktab qurilishi rejalashtirildi.

Haqiqatan ham 5 km uzoqlikdan qatnab o'qish qog'ozda normal holat bo'lishi mumkindir, biroq qahraton qishning sovuq kunlari, yog'ingarchilik payti qishloqning loy ko'chalaridan 2-3 km.dan maktabga piyoda qatnash yosh bolalarga oson emasligini normativlarni ishlab chiqqanlar tasavvur qila olarmikan! Boz ustiga, maktabgacha qatnaydigan jamoat transporti bo'lmasa. Axir, hamma ham shaxsiy avtomashinasiga ega emas-ku? Mutasaddidning ushbu hududdagi o'quvchilarning soni bugungi kunda 600 nafar ekanini eshitib hayron qolgan bizni hayratga soldi. Axir, biror hududda maktab qurilishini rejalashtirishdan oldin ushbu hududdagi o'quvchilarning bugungi va istiqboldagi soni inobatga olinmaydimi? Yoki nomiga maktab qurilsa bo'ldimi? Ushbu holat mavjud muammoning yechimini topishga yuzaki yondashilganidan dalolat bermaydimi?

Davlatnazar RO'ZMETOV,
jurnalist

Xorazm viloyati

Jarayon

Ijodiy fikrlash sari yo'l

Prezidentimizning "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmonida inson kapitalini shakllantirishning asosiy bo'g'ini bo'lgan tizimda amalga oshirilishi lozim bo'lgan vazifalar va ularni hayotga tatbiq etish yo'llari belgilab berildi. Jumladan, farmonda mamlakatimizning 2030-yilga kelib PISA (The Programme for International Student Assessment) — o'quvchilarning ta'lim sohasidagi yutuqlarini baholash bo'yicha xalqaro dastur reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishiga erishish vazifasi qo'yilgan.

Xalqaro tadqiqotlar tizimi

Konsepsiya bilan tanishgan kishida, tabiiyki, PISA tizimi tadqiqotlari to'g'risida atroficha ma'lumot olish istagi tug'iladi. Biz bu iboraga ilk bor Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrda "Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorida duch kelgandik. Mazkur hujjatda Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi huzurida Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazini tashkil etish ko'rsatilib, markazning asosiy vazifalari va faoliyat yo'nalishlari etib quyidagilar belgilangandi:

— xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish hamda muvofiqlashtirishda O'zbekiston Respublikasining vakili sifatida ishtirok etish;

— ta'lim tizimida o'qish, matematika va tabiiy yo'nalishdagi fanlardan savodxonlik darajasini rivojlantirishning innovatsion metodlarini ishlab chiqish va joriy etishga yo'naltirilgan ilmiy izlanishlar olib borish;

— ta'lim sifatini baholash sohasida xalqaro aloqalarni o'rnatish, xalqaro loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish, xalqaro ilmiy anjumanlar va simpoziumlarni tashkil etish va o'tkazishda ishtirok etish;

— ta'lim sifatini baholash sohasida fundamental va amaliy tadqiqotlar o'tkazish;

— ta'lim sifatini baholash bo'yicha tadqiqotlarni ilmiy va uslubiy jihatdan qo'llab-quvvatlash;

— umumiy o'rta ta'lim muassalarining xalqaro tadqiqotlarda muvaffaqiyatli ishtirok etishini ta'minlash;

— O'zbekiston Respublikasining xalqaro baholash dasturlarida qayd etgan natijalarini boshqa davlatlar natijalari bilan qiyosiy taqqoslash.

Qarorga muvofiq, kelgusida mamlakatimiz ta'lim sifatini baholash bo'yicha quyidagi xalqaro tadqiqotlarda ishtirok etishi ko'zda tutilmoqda:

— PIRLS (Progress in International Reading and Literacy Study) — boshlang'ich 4-sinf o'quvchilarining matni o'qish va tushunish darajasini baholash;

— TIMSS (The Trends in International Mathematics and Science Study) — 4 va 8-sinf o'quvchilarining matematika va tabiiy yo'nalishdagi fanlardan savodxonlik darajasini baholash;

— PISA (Programme for International Student Assessment) — 15 yoshli o'quvchilarning o'qish, matematika va tabiiy yo'nalishdagi fanlardan savodxonlik darajasini baholash;

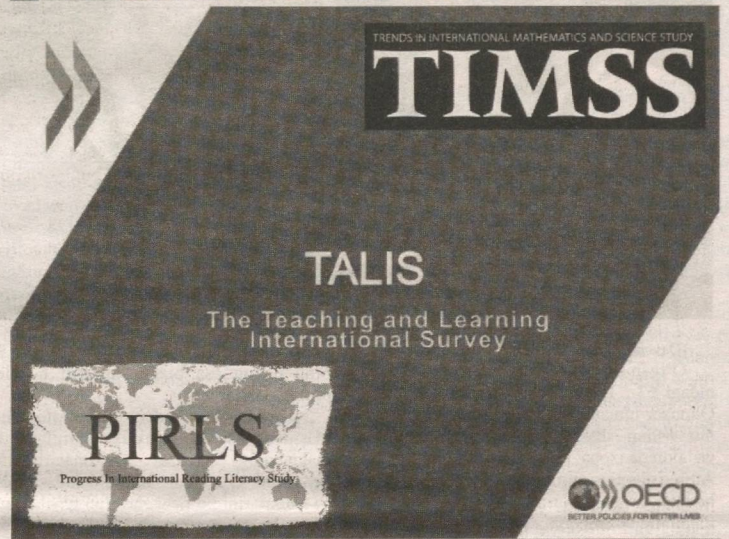
— TALIS (The Teaching and Learning International Survey) — umumiy o'rta ta'lim maktablari rahbar va o'qituvchilari bilan so'rovnoma o'tkazish orqali maktabda o'qitish va ta'lim olish jarayoni samaradorligini baholash.

Mamlakatimiz ta'lim muassasalari 2021-yili ilk marotaba PISA xalqaro tadqiqotlarida ishtirok etadi.

PISA: muammo va yechimlar

— Ushbu dasturga 1997-yili asos solingan, — deydi Mirishkor tuman xalq ta'limi bo'limi ta'lim sifati monitoringi bo'limi inspektor-metodisti Elyor Shoqulov. — Undan ko'zlangan asosiy maqsad — dunyo bo'ylab ta'lim tizimi samaradorligini aniqlash, 15 yoshli o'quvchi-yoshlarning 3 yo'nalishda (o'qish, matematika, tabiiy fanlar) savodxonligiga, ijodiy va tanqidiy fikrlashiga, olgan bilimni hayotda qo'llay olish qobiliyatiga baho berish va keyinchalik bu ko'nikmalarni hosil qilishga undashdan iborat.

PISA xalqaro baholash dasturi testlari uch yilda bir marotaba o'tkaziladi. O'quvchilar bilimi sifati monitoringi

uchta asosiy yo'nalish bo'yicha, 1000 ballik tizimda baholanadi. Har galgi monitoring jarayonida yuqorida sanalgan uch yo'nalishdan biriga alohida e'tibor qaratiladi. Masalan, 2000-yili tadqiqotning asosiy yo'nalishi o'qish savodxonligiga, 2003-yili matematik savodxonlikka, 2006-yili esa tabiiy fanlar savodxonligiga qaratilgan. Bu holat davriy takror bo'lishini inobatga olganda, 2021-yili asosiy fan sifatida matematika tanlanishi ayon bo'ladi. Test savollari dasturga a'zo mamlakatlarning mutaxassislari bilan kelishilgan holda xalqaro konsultantlar guruhi tomonidan tuziladi. Shu nuqtayi nazardan qaralganda ta'lim tizimi xodimlari oldida turgan asosiy muammolar quyidagilardan iborat:

Birinchidan, o'quvchilarning bilim darajasidagi nuqsanlar. Joriy yil mamlakatimizdagi 1035 maktabda o'tkazilgan monitoring natijalariga ko'ra o'quvchilarning o'rtacha o'zlashtirishi 70, sifat ko'rsatkichi 44,8 foizni tashkil etgan, xolos. Matematika fanidan bu ko'rsatkich yanada past ekanini aniqlandi.

Ikkinchidan, bizda mavjud bo'lgan darsliklarda PISA topshiriqlariga o'xshash masala va misollarning kamligi. PISA topshiriqlari esa odatda uzundan-uzun matnlar yordamida ifodalanib, ulardagi real vaziyat va muammolarni hal qilish usulini tanlash uchun matematikaning qaysi bo'limiga murojaat qilish haqida ko'rsatmalar yo'q. PISA topshiriqlari (matnli, rasmlil, diagramma va jadvallar, real bog'lanish grafiklari) turli shakllarda taklif qilinadi. Ularni matematik tilga o'girish va yechim topilgandan so'ng uni yana real sharoit bilan bog'lab baholash va sharhlab talab qilinadi. Bizdagi matematika darsliklarida standart masalalar beriladi

va ular standart usullar yordamida yechiladi.

Bundan ko'rinadiki, PISA dasturida mantiqiy fikrlash asosiy o'rinda. Masalan, o'quvchi matnda "aylana" so'ziga duch kelmasa-da, aynan mazkur obyekt haqida so'z borayotganini anglab yetishi lozim. Demak, birinchi navbatda, matematika darsliklarini o'quvchini mantiqiy fikrlashga undaydigan masalalar bilan boyitish zarur. Shuningdek, yurtimizda 130 dan ortiq millat va elat vakillari istiqomat qilishi, ta'lim 7 tilda olib borilishi ham tarjima masalasida qo'shimcha qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin.

Dastur bizga nima beradi?

— 15 yoshli bolalar bilim darajasining miqdoriy ko'rsatkichini adolatli aniqlash va xalqaro miqyosda qiyoslash;

— o'quvchilarning savodxonligini oshirish hamda bilimni amaliyotda qo'llash qobiliyatini rivojlantirish bo'yicha davlat va nodavlat tashkilotlar hamda ota-onalarning hamkorlikdagi faoliyatini muvofiqlashtirish;

— umumta'lim maktablarida yaratilgan shart-sharoitlarni baholash yuzasidan miqdoriy ko'rsatkichlarni aniqlash imkonini beradi;

— PISA bo'yicha o'quvchilar bilimiga qo'yilgan bahoning har 50 balga oshishi yillik yalpi ichki mahsulotning bir foizga o'sishini ta'minlashi xalqaro tajribalarda kuzatiladi.

Bir so'z bilan aytganda, ushbu dastur mamlakatimiz yoshlarining intellektual salohiyati yanada oshishiga xizmat qiladi.

Abdunabi ABDIYEV,
Mirishkor tumanidagi
22-maktab direktori

Keyingi sonlarda o'qing

Kuzatuv kengashi maktabda kuchli jamoatchilik nazoratini o'rnatadi

Respublikamizdagi barcha umumiy o'rta ta'lim muassasalarida kuzatuv kengashi faoliyati yo'lga qo'yildi. Kengash qanday vakolatlarga ega.

Kuzatuv kengashi faoliyatiga doir muhim faktlar haqida navbatdagi sonlarimizda o'qing.

Shaxmat darslarini mutaxassislar emas, jismoniy tarbiya o'qituvchilari o'tayotgani ham mavjud kamchiliklardan biri hisoblanadi.

Shaxmat darslari qanday o'tilyapti?

Yoxud qaror ijrosini ta'minlashdagi muammo va kamchiliklar

(Davomi. Boshi 1-betda)

O'rganish jarayonida Yunusobod tumanidagi 63-, 17-, Mirobod tumanidagi 125-, Olmazor tumanidagi 159-maktablarda 2-sinf uchun shaxmat darsi tashkil etilgani va alohida xona ajratilgani ma'lum bo'ldi. Ammo ularning ayrimlarida o'quvchi soni nihoyatda ko'pligi bo'is, xona yetishmovchiligi muammo bo'lmoqda.

Maktabimizda 6 ta 2-sinf bor, — dedi Olmazor tumanidagi 159-maktab direktori Hamida Mansurova. — Hammasida reja asosida shaxmat darslari o'tilyapti. Lekin alohida shaxmat xonasi ajratishga sharoitimiz yo'q. Chunki maktabimiz 960 o'quvchiga mo'ljallangan, ammo 1900 nafar bola tahsil oladi. Shu bo'is shaxmat darslari bo'sh xonada o'tiladi. O'qituvchilarning ko'pincha inventarlarni ko'tarib yurishiga to'g'ri keladi. Lekin bolalarning shaxmatga qiziqishi juda yuqori. O'yin usullarini tez o'rganishyapti. Darslarni jismoniy tarbiya o'qituvchilari ham imkon darajasida o'tyapti. Chunki ular shaxmatchi emas va bu sport turini professional darajada bilmaydi.

Maktabimiz shaxmatni dars sifatida o'qitadigan maktablar ro'yxatiga kiritilganidan internet orqali xabar topdik, — dedi Yunusobod tumanidagi 63-maktab direktori Mastura Umaraliyeva. — Keyin Shaxmat federatsiyasidan qo'ng'iroq qilib, maktabimizda 2-sinflarda shaxmat darsi tashkil etilishini aytishdi. 3 ta 2-sinfinim bor. Ularning dars jadvaliga shaxmatni fan sifatida kiritib, alohida xona ajratdik. Bolalarga jismoniy tarbiya fani o'qituvchimiz dars beryapti. To'g'ri, u shaxmat o'ynashni yaxshi biladi, lekin bu bo'yicha mutaxassis emas-da. Shuning uchun O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universitetida shaxmat fakulteti ochilsa, maqsadga muvofiq bo'lardi. Nazarimda, u nafaqat 2-sinf, balki barcha

sinflarda fan sifatida o'tilishi kerak. Buning uchun esa bizga shaxmat bo'yicha mutaxassislar zarur.

Qarorda, shuningdek, O'zbekiston shaxmat federatsiyasi ro'yxatga kiritilgan 150 maktabning shaxmat sinfonalari moddiy-texnik bazasini mustahkamlash chora-tadbirlarini ko'rish zarurligi qayd etilgan. Unga ko'ra, federatsiya 2018-yil noyabrda belgilangan 150 ta maktabga teng miqdorda tarqatish uchun Xalq ta'limi vazirligiga 150 ta magnitli doska, 3000 ta shaxmat taxtasi hamda 2250 ta elektron shaxmat soati berilgan. Buni Xalq ta'limi vazirligining maktabdan tashqari ta'lim, sport va turizmni tashkil etish boshqarmasi boshlig'i Murodjon Qoraboyev ham tasdiqladi. Ammo nima uchundir inventarlar barcha maktablarga teng berilmagan. Xususan, Yunusobod tumanidagi 63-maktabga 15 tadan shaxmat taxtasi va soati, 1 ta magnitli shaxmat doskasi, shu tumanidagi 17-maktabga 20 tadan shaxmat taxtasi va soati, 1 ta shaxmat doskasi, Mirobod tumanidagi 125-maktabga 20 tadan shaxmat taxtasi va soati, 1 ta magnitli shaxmat doskasi berilgan. Olmazor tumanidagi 159-maktabga esa 1 ta magnitli shaxmat doskasi, 30 ta shaxmat soati berilgan, ammo birorta ham shaxmat taxtasi berilmagan.

O'zimizda avvaldan shaxmat taxtalar bor edi. Balki shuning uchun bizga shaxmat taxtalar berilmaganidir. Barcha bolalarga yetarli bo'lgani uchun o'zim ham nega shaxmat taxtasi berilmagani sababini so'ramadim, — dedi 159-maktab direktori Hamida Mansurova. Inventarlar barchaga teng taqsimlanmagan kamdek, maktablarga turli oylarda, ayrimlariga ancha kech yuborilgan. Ba'zi viloyatlarga hanuzgacha yetkazilmagan. Bundan tashqari, shaxmat darslarini mutaxassislar emas, jismoniy tarbiya o'qituvchilari o'tayotgani ham mavjud kamchiliklardan biri hisoblanadi. Qarorda O'zbekiston shaxmat federatsiyasi, Jismoniy tarbiya va sport vazirligi bilan kelishgan holda yuqori malakali murabbiy kadrlarni tayyorlash chora-tadbirlari dasturini taqdim etish belgilab qo'yilgan.

Shaxmat bo'yicha respublika ixtisoslashtirilgan bolalar va o'smirlar sport maktabining o'quv-uslubiy bo'limi boshlig'i Sevara Boymurodovaning ma'lum qilishicha, ushbu dasturga kelgusida Samarqandda ochilishi ko'zda tutilayotgan Rossiyaning Jismoniy tarbiya universiteti filialida shaxmat fakultetini tashkil etish bo'yicha taklif kiritilgan. Biroq mazkur filialning qachon

ochilishi noma'lum. Shaxmat mutaxassislari suv va havodek zarur paytda, mamlakatimizda minglab malakali sport murabbiylarini tayyorlagan O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universitetidek uzoq yillik tajribaga ega OTM faoliyat yuritayotgan bir pallada chet el universiteti filialining ochilishini kutish qanchalik to'g'ri?

Universitetidagi yangi o'quv yilidan e'tiboran qator yangi fakultetlar, jumladan, qishki sport turlari fakultetini ochish rejalashtirilgan, — deydi O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universitetining devonxona mudiri Kamola Qurbonova. — Lekin shaxmat fakultetini ochish to'g'risida hech qanday gap yo'q. Chunki bu bo'yicha qaror qabul qilinishi uchun Shaxmat federatsiyasi tegishli tashkilotlarga murojaat bilan chiqishi lozim. Taklif tasdiqlanganidan keyingina universitetda mutaxassis tayyorlash yo'lga qo'yiladi.

Aytish kerakki, qaror ijrosini ta'minlash bo'yicha yuzaga kelayotgan kamchiliklar faqat shulardan iborat emas. Nafaqat viloyatlar, balki poytaxtimizda ham bu boradagi eng katta muammo — darslik va o'quv qo'llanmalar masalasidir. Qaror qabul qilinganiga to'g'ri yo'l bo'layotganiga qaramay, hamon o'qituvchilarning qo'lida shaxmat darslarini o'tish uchun na o'quv qo'llanmasi, na darslik bor. Ularda Xalq ta'limi vazirligi tasdiqlagan o'quv dasturi rejasini bor, xolos. Surishtiruv jarayonida o'qituvchilarning aksariyati darsni internet materiallari asosida o'tayotganini ta'kidladi. Aslida, qaror qabul qilinganidan hech qancha vaqt o'tmay, Xalq ta'limi vazirligi bilan Shaxmat federatsiyasi hamkorlikda Rustam Qosimjonovning 2013-yili chop etilgan «Shaxmat — sehrli olam» nomli multimediya interaktiv kitobini darslik sifatida tavsiya etgani, uning umumiy o'quv hajmi 38 soatni tashkil etishini ma'lum qilgandi. Ammo darslik hanuzgacha shaxmat fani o'qituvchilari qo'lida yetib bormagan.

Respublika ta'lim markazining amaliy fanlar bo'limidan darslik masalasini surishtirdik. Ma'lumotlarga ko'ra, markaz metodistlari R.Qosimjonovning kitobini qayta ishlab, maktablarga moslashtirib, tayyor holda, maktablarda ko'rgazmali qo'llanma sifatida foydalanish mumkin, degan xulosa bilan 2018-yilning 31-avgustida Shaxmat federatsiyasiga topshirgan.

Birinchisi o'qishda kitobni kattalarga mo'ljallangan bo'is, bolalar uchun murakkablik qiladi, degan xulosa bilan qaytargan Respublika ta'lim markazi ikkinchi o'qishda uni tasdiqlaganidan so'ng Xalq ta'limi vazirligiga taqdim etdik, — dedi Shaxmat bo'yicha respublika ixtisoslashtirilgan bolalar va o'smirlar sport maktabining o'quv-uslubiy bo'limi boshlig'i Sevara Boymurodova. — Lekin vazirlik darslikni bolalar uchun murakkab deb topib, tasdiqlamadi. Gap shundaki, Rustam Qosimjonovning kitobi aslida darslik uchun mo'ljallanmagan. Ammo biz shaxmat bo'yicha darsliklar yaratilguncha o'qituvchilar va o'quvchilar foydalanishi uchun ularni soddalashtirib, darslik holatiga keltirgandik. Xalq ta'limi vazirligi darslikni tasdiqlamagach, yana qaytadan ishlab chiqyapmiz. Bilasiz, darslik yaratish oson ish emas. Bu jarayon bir necha yilga cho'zilishi mumkin. Hozir o'qituvchilar faqat Xalq ta'limi vazirligi va federatsiya tasdiqlab bergan dars rejasini asosida dars o'tyapti. Biroq ularga darslik va qo'llanma zarur. Shu bo'is biz uni chop etib, belgilangan maktablarga yetkazib berishga tayyor turibmiz. Faqat uni Xalq ta'limi vazirligi tasdiqlab bersa, bas. Shu bilan birga,

mutaxassislarimiz ham qo'llanmalar yaratish ustida qizg'in ish olib boryapti. Ularni yangi o'quv yiliga qadar tayyor holga keltirishni niyat qilganmiz.

To'g'ri, qarorda darslik masalasida qat'iy topshiriq berilmagan. Biroq maktablarda shaxmat dars sifatida o'tilar ekan, o'qituvchilar uchun darslik va o'quv qo'llanmalari bo'lishi zarur.

Qoraqalpog'iston Respublikasida 7 ta (Beruniy tumanidagi 16-, Kegayli tumanidagi 25-, Taxiotosh tumanidagi 3-, Qo'ng'iroq tumanidagi 36-, Shumanay tumanidagi 7-, Xo'jayli tumanidagi 3- va Ellikqal'a tumanidagi 61-maktablar) umumta'lim maktabining 2-sinfida shaxmat darslarini o'qitish yo'lga qo'yilgan bo'lib, mazkur ta'lim muassasalari O'zbekiston shaxmat federatsiyasi tomonidan shaxmat anjomlari (shaxmat o'yin doskasi, magnitli shaxmat namoyish taxtalar, elektron shaxmat soatlari) bilan ta'minlangan. Xususan, 197 o'g'il-qiz tahsil olayotgan Kegayli tumanidagi 25-maktabga 2019-yilning fevral oyida 20 ta shaxmat o'yin taxtasi, 1 ta magnitli shaxmat namoyish doskasi olib kelingan. 15 ta elektron shaxmat soati esa endi olib kelinish rejalashtirilgan...

Xo'jayli tumanidagi 3-maktabda yettita 2-sinf mavjud bo'lib, ularda 217 nafar o'quvchi shaxmat darslarini qunt bilan o'rganmoqda. Lekin bu yerda ham qo'llanmaning yo'qligi darslarni sifatli tashkil etishga xalal bermoqda.

G'allaorol tumanidagi 78-maktabda ikkita 2-sinf o'quvchilarga shaxmatni o'rgatish yo'lga qo'yilgan. Haftada bir marta shaxmat darsini o'tish uchun alohida xona ajratilgan. Maktabga Xalq ta'limi vazirligi tomonidan 1 ta magnitli doska, 20 ta shaxmat taxtasi va 15 ta shaxmat soati berilgan. Darslarni ikkinchi toifali jismoniy tarbiya o'qituvchisi Abdjalol Namozov o'tyapti.

Hozir ustozimiz ko'magida o'yinni mustaqil tarzda yakunlash sirlarini o'zlashtiryapmiz, — dedi 2-sinf o'quvchisi Afsona Abdusaidova.

Baxmal tumanidagi 22-, Zarbdor tumanidagi 4-maktablarda ham shunday shaxmat sinflari ochilgan. Bu yerdagi jismoniy tarbiya o'qituvchilari Shaxmat federatsiyasi tashkil etgan o'quv kursida malaka oshirib, maxsus sertifikat olgan.

Aslida, qarorda shaxmat fanidan dars beradigan o'qituvchilarga o'quv kursi o'tish ko'rsatilmagan, — dedi Sevara Boymurodova. — Lekin yurtimizda shaxmat bo'yicha mutaxassislarni tayyorlovchi oliy o'quv yurtlari yo'q. Shuning uchun belgilangan dars soatlarni o'tishda o'qituvchilarda tushuncha bo'lishi uchun Shaxmat federatsiyasi tomonidan Toshkent shahri va barcha viloyatlarda o'quv kurslari tashkil etildi.

Namanganda tanlab olingan 9 ta ta'lim muassasasining 2-sinf o'quvchilari boshqa fanlar qatori shaxmat darsini ham katta qiziqish bilan o'rganyapti. Yangiqo'rg'on tumanidagi 57-maktabda ikkita 2-sinfda tajriba-sinov tariqasida haftasiga bir soatdan shaxmat darsi o'tilmoqda. Buning uchun ta'lim maskanida alohida sinfxona tashkil etilgan bo'lib, u 20 ta shaxmat taxtasi, 15 ta shaxmat soati, bitta magnitli shaxmat doskasi bilan ta'minlangan.

Darsda Rustam Qosimjonovning «Shaxmat — sehrli olam» nomli kitobidan foydalanaman, — dedi maktabning jismoniy tarbiya o'qituvchisi H.Mamatov.

To'raqo'rg'on tumanidagi 39-, Uychi tu-

manidagi 6-, Uchqo'rg'ondagi 12- va Chust tumanidagi 49-maktablarda ham shaxmat darslari tashkil etilgan. Har bir ta'lim muassasasida maxsus sinfxona ajratilgan, biroq bu yerda ham darslik va mutaxassislar masalasi muammo bo'lib turibdi.

Samarqand shahridagi 59-maktabda 2018-2019-o'quv yili boshidan tashkil etilgan darslarga 2-sinfda tahsil olayotgan o'quvchilar jalb etilgan. Darslar haftaning har payshanba kuni o'tiladi. Shanba kuni esa bu yo'nalishda to'garak faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lib, qiziqqan o'g'il-qizlar uchun bepul mashg'ulotlar tashkil etilgan. O'quvchilarga shaxmat sirlaridan saboq berayotgan murabbiy Akbar Nosirovning aytishicha, yaqinda maktabga viloyat xalq ta'limi boshqarmasi tomonidan shaxmat anjomlari va zaruriy jihozlarning yetkazilgan. Vaholanki, Shaxmat bo'yicha respublika ixtisoslashtirilgan bolalar va o'smirlar sport maktabining o'quv-uslubiy bo'limi boshlig'i Sevara Boymurodovanning tasdiqlashicha, barcha maktablar uchun zarur inventarlar Xalq ta'limi vazirligiga 2018-yilning noyabr oyidayoq yetkazib berilgan.

Shaxmat doimiy shug'ullanishni talab etadi, — dedi murabbiy A.Nosirov. — O'quvchilarga shaxmat sirlaridan saboq berishda Rustam Qosimjonovning 2013-yili chop etilgan «Shaxmat — sehrli olam» kitobi va boshqa adabiyotlardan foydalanaymiz. Agar ko'proq o'quv qo'llanmalari, dars ishlanmalari, tavsiyalar

bo'lsa, bu borada samaradorlik yanada yuqori bo'lardi.

Ishitxon tumanidagi 66-maktabga esa hanuzgacha zarur jihozlari yetib kelmagan. Bolalar maktabning o'zida mavjud shaxmat doskalaridan foydalanaypti.

Maktabimizda oldindan shaxmat to'garagi bor, — dedi maktab direktori Akmal Ravshanov. — O'quvchilar bu sport turini katta qiziqish bilan o'rganadi. Ularning ko'pi tuman va viloyat miqyosida o'tkazilgan musobaqalarda sovrinli o'rinlarni egallab kelmoqda. Ayni paytda shaxmat darslari uchun alohida xona ajratib, o'zimiz imkon darajasida bolalar uchun sharoit yaratdik. Dars belgilangan vaqtda o'tilyapti. Ammo o'qituvchilarimizda darslik va o'quv qo'llanmalarga ehtiyoj bor.

Darhaqiqat, jismoniy tarbiya fani o'qituvchisi Habiba Mamadaliyeva o'tayotgan shaxmat darslari 2-sinflar uchun tajriba-sinov tarzida belgilangan talablariga mos keladi. Darslardan tashqari vaqtlarda turli musobaqalar tashkil etilayotgani ham quvonarli hol.

Rossiyalik bir mutaxassisdan «Bolalarning aql-u tafakkurini o'stirish uchun nima qilish kerak?», deb so'raganida, u «Buning uchun har bitta xonadonga bittadan shaxmat doskasi tarqatib chiqish kerak», deb javob qilgan ekan, — dedi shaxmat murabbiysi, res-

publika toifasidagi hakam Barot Orziqulov. — Bu o'tgan asrning o'ninchi yillaridagi gap. Haqiqatan, shaxmatning aqlni peshlash, xotirani mustahkamlash, matematik qobiliyatni kuchaytirishga katta nafi bor. Men bu haqiqatni amalda isbotlab berish maqsadida ikki-uch yilcha ilgari 5-sinflarda kichik tajriba o'tkazdim. Ikki ta sinfdan matematik qobiliyatga ega 10 nafardan o'quvchini tanlab oldim. Ularning matematika fanidan o'zlashtirish darajasi deyarli bir xil bo'lib, har ikkala sinfda ham bu ko'rsatkich 67 foizni tashkil etardi. Tajriba davomida birinchi o'ntalikka o'quvchilar odatdagidek darslarni davom ettirishdi. Ikkinchi guruhdagi o'ntalikka esa darslardan so'ng shaxmat mashg'ulotlari o'ta boshladim. Bu jarayon bir chorak mobaynida davom ettirildi. Shundan so'ng o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini qayta aniqlab ko'rdik. Shunda shaxmat mashg'ulotlari o'tilgan sinf o'quvchilarining o'zlashtirish darajasi tengdoshlarinikiga nisbatan o'n foizga oshganiga guvoh bo'ldik. Bu atigi ikki yarim oylik mashg'ulot samarasi, xolos. Agar bu mashg'ulotlarning har bir sinfda bardavomligi ta'minlansa, natija qanday bo'lishini tasavvur qilavering.

Vobkent tumanidagi 17-maktabda ham bu borada tajriba-sinov ishlari olib borilmoqda. Jarayonga ikkita 2-sinfining 60 nafar o'quvchisi jalb etilgan. Biroq shaxmat xonasining moddiy-texnik bazasi belgilangan tashkilotlar tomonidan o'z vaqtda ta'minlanmagach, maxsus sinfxona ota-onalar homi-

yligi va o'qituvchilar ko'magida kerakli inventarlar bilan jihozlandi.

Buxoro viloyatida 11 ta maktabda shaxmat darslarini tashkil etish bo'yicha ana shunday tajriba-sinov ishlari olib borilmoqda. Jarayonga 36 ta 2-sinfining 1113 nafar o'quvchisi qamrab olingan. Bu qamrovning qariyb uchdan bir qismi Buxoro shahridagi 35-maktab o'quvchilari. Bu yerda ham ko'rgazmali ko'chma shaxmat doskasi va shaxmat taxtalar ota-onalar homiyligida olingan. Gap shundaki, Buxoro viloyatidagi ayrim maktablarning shaxmat sinfonalariga haqiqat zarur inventarlar yetkazib berilmagan. O'zbekiston shaxmat federatsiyasi bu masalada surishtiruv o'tkazganida, chindan ham Buxoro viloyatidagi ayrim maktablarga shaxmat jihozlari umuman yetib bormagani ma'lum bo'ldi. Shaxmat bo'yicha respub-

lika ixtisoslashtirilgan bolalar va o'smirlar sport maktabining o'quv-uslubiy bo'limi boshlig'i Sevara Boymurodovanning ma'lum qilishicha, Xalq ta'limi vazirligi bu holatni hisob-kitob vaqtidagi yangilash bilan izohlagan. Aniqrog'i, anjomlar qutilarida inventarlar soni har xil chiqqani bo'is, turli viloyatlarga turlicha ketib qolgan. Natijada ayrim hududlardagi maktablarda inventarlar yetishmovchiligi yuzaga kelgan. Hozir vazirlik bu xatoni bartaraf etish uchun ko'p anjomlar ketib qolgan viloyatlardan ularni qaytarib olib, yetishmovchilik kuzatilgan maktablarga yetkazib berish choralarini ko'ryapti.

Viloyatning eng chekka hududlaridan biri bo'lgan Qorako'l tumanida bu borada olib borilayotgan ishlar bilan ham qiziqdik. Taykir mahalla fuqarolar yig'inida joylashgan 9-maktabda uchta 2-sinf uchun maxsus shaxmat sinfonalari ajratilgan.

Homiylar va ota-onalar ko'magida shaxmat xonalarini imkoniyat darajasida jihozlashga harakat qildik, — dedi shaxmat murabbiyi Maqsud Bozorov. — O'quvchilarda ushbu sport turiga qiziqish yuqori. Hatto ko'pchilik ota-onalar bu darslarni 1-sinfdan boshlash kerak, degan taklif bilan chiqyapti.

Chiroqchi tumanidagi 27-maktabda ham shaxmat sinfi tashkil etilgan. Lekin ushbu sinfdan maktab direktorining ma'naviy-ma'rifiy ishlari bo'yicha o'rinbosari Turg'un To'ychiev ma'naviyat va ma'rifat xonasi sifatida foydalanaypti. Sababini so'rasak, maktabda sinfonalarning yetishmasligi aytiladi. Shaxmat sinfini tashkil etishdagi me'yoriy hujjatlarning yuritilishini aniqlash maqsadida maktab direktori Zilola Ro'ziqulovani so'radik. Ish vaqti bo'lishiga qaramay, direktor ishda yo'q edi. Telefon orqali bog'langanimizda, u shaxmat sinfini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlar uchun kun (biz joriy yil 4-mart kuni maktabda bo'lganmiz) oldin tuman XTB tomonidan yetkazib berilganini aytdi. Shaxmat sinfiga kim murabbiy etib tayinlanganini bilishga harchand urinmaylik, masalaga aniqlik kiritma oldim. Maktab direktorining o'quv ishlari bo'yicha o'rinbosari Baxtiyor Samadov 2-sinf o'quvchilarining bari shaxmat sinfiga jalb qilinganini aytdi. Bu xonada 12 dona shaxmat taxtasi va shuncha shaxmat soati, magnitli shaxmat taxtasi borligini qo'shimcha qildi. Shaxmat bo'yicha darslarning borishi va erishilayotgan yutuqlar, mutaxassislar tomonidan olib borilayotgan mahorat saboqlari haqidagi savollarimiz ham ochiq qoldi. Shaxmat sinfiga biriktirilgan murabbiyning

o'zi bo'lmagach, biz kim bilan ham muloqot qila olardik?!

Biz yana direktor bilan bog'lanib, shaxmat sinfida ahvol nega bunday ayanchilik ekanini so'radik. Birpas oldin tuman hokimligida yig'ilishdaman, degan rahbar endi tobi yo'qligi va muolaja olayotganini aytdi. So'ng bu holat yuzasidan gazetaga maqola tayyorlasak, bizga qiyin bo'lishini, hatto xafa qilishini eslatib, go'shakni qo'yib qo'ydi.

Viloyat xalq ta'limi boshqarmasi jismoniy tarbiya fani metodisti O'rdon Eshboboyev esa 2018-yilning oktabr oyidan ish boshlagani, shaxmat sinfonalarini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlar qay tartibda rasmiylashtirilganidan xabari yo'qligi, ayni vaqtda mavjud 9 ta maktabdagi shaxmat sinflarida ishlar ko'ngildagidek borayotgani va ortiqcha savollarimizga javob bera olmasligini ta'kidladi.

Qaror ilovasiga kiritilgan Qamashi tumanidagi 36-maktabda bo'lganimizda ham yuqoridagi kabi me'yoriy hujjatlarni rasmiylashtirishda yo'l qo'yilgan kamchiliklarga guvoh bo'ldik. Qarshi tumanidagi 52-maktabda ham xuddi shunday muammo dach keldik. Bu yerda hatto maktab direktori Rustam Rasulovning buyrug'i rasmiylashtirilgan. Sinf jurnalida yangi o'quv yilidan buyon o'quvchilar davomati yuritilmagan. Xuddi, shuningdek, maktab rahbariyati tomonidan shaxmat darslarining biror soati ham tashkil qilinmagan.

Shaxmat sinfi aslida ushbu maktabda emas, jismoniy tarbiya va sportda yutuqlarga erishayotgan maktablardan birida tashkil etilishi kerak edi, — dedi tuman XTB mudiri o'rinbosari Rustam Bozorov. — Nufuzli shaxmat musobaqalarida o'quvchilari qator yutuqlarga erishayotgan maktablarimiz talaygina. Ana o'shalarda shaxmat sinflari tashkil etilsa arziydi.

Mazkur maktablarning shaxmat sinflarida hanuzgacha birorta ham ichki musobaqalar tashkil etilmagan. Mutaxassislar tomonidan biror soat ham mahorat darslari o'tkazilmagan. Guvohi bo'lganimizdek, maktablarda shaxmatni fan sifatida o'qitish bo'yicha yuzaga kelayotgan eng katta muammolar — darslik va mutaxassis masalasi bo'lib qolmoqda. To'g'ri, Shaxmat federatsiyasi 2018-yilning sentabr oyida belgilangan maktablardagi shaxmatni yaxshi biladigan jismoniy tarbiya o'qituvchilarini bir haftalik o'quv kursida o'qitdi. Ular uchun tez-tez seminarlar tashkil etayotgani ham rost. Ammo bolalarga shaxmatni mukammal o'rgatish uchun bular kamlik qiladi. Viloyatlarda mutaxassislar tayyorlangan qadar belgilangan maktablarga professional shaxmatchilarni jalb qilish maqsadga muvofiq. Darsliklar masalasi ham tez orada hal etilishiga umid qilamiz.

Iroda TOSHMATOVA, Nesibeli MAMBETZAYEVA, Abduxattor SODIQOV, G'anisher AKBAROV, Hakim JO'RAYEV, Iroda ORIPOVA, O'ktam MEYLIYEV, "Ma'rifat" muxbirlari

O'zbekiston shaxmat federatsiyasi bu masalada surishtiruv o'tkazganida, chindan ham Buxoro viloyatidagi ayrim maktablarga shaxmat jihozlari umuman yetib bormagani ma'lum bo'ldi. Shaxmat bo'yicha respublika ixtisoslashtirilgan bolalar va o'smirlar sport maktabining o'quv-uslubiy bo'limi boshlig'i Sevara Boymurodovanning ma'lum qilishicha, Xalq ta'limi vazirligi bu holatni hisob-kitob vaqtidagi yangilash bilan izohlagan. Aniqrog'i, anjomlar qutilarida inventarlar soni har xil chiqqani bo'is, turli viloyatlarga turlicha ketib qolgan.

DTM bilan hamkorlikda chop etilmoqda

QARAQALPAQ TILI HÁM ÁDEBIYAT

1. Kóp noqatnıń ornına *jinshke* – *eziwlik* – *ashıq* dawıslı ses qoyılutǵın sózler berilgen juwaptı belgileń.

- A) ...sbap, p...nje
- B) ...mkaniyat, ...rim
- C) g...belek, s...mbile
- D) t...fiz, ber...ket

2. Feyil jasawshı qosımtalar qosılǵanda fonetikalıq ózgeris júz beretuǵın sózlerdi anıqlań.

1) qol; 2) kók; 3) uzın; 4) jas; 5) aq; 6) taraq; 7) kóp; 8) búrtik.

- A) 2, 3, 5, 7
- B) 1, 4, 6, 8
- C) 3, 4, 7, 8
- D) 3, 4, 5, 7

3. Maqset ráwishi qollanılǵan mısaldá II bette tartımlanǵan atlıq sóz qatnasqan gápti belgileń.

A) Aralbay, kitabnıń júdá qızıqlı eken, kitapxanadan maǵan arnap alǵanıń ushın raxmet!

B) Anań biykarǵa táshwishlenbesin, biz ekewimiz kempir apańdı kóriwge barıp kelemiz.

C) Bilim – teńiz túbindegi dúrsen, adamzat seni teǵın izlemeydi.

D) Ádep onıń sózin de esheyin jolkerlik shıǵar dep oylap edi.

4. Baslawıshı belgilew almasıǵınan bolǵan mısaldá atawısh tıykarlı qospa feyil qollanılǵan gápti belgileń.

A) Alıp kelingen hár náse kózden keshirildi hám durıs ekenligi haqqında qol qoyıldı.

B) Saparda júrip úyindegı bala-shaǵasına hár náse satıp alǵısı keldi.

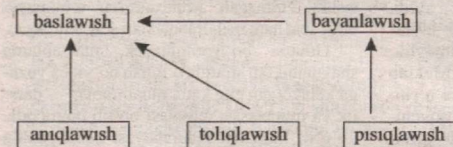
C) Maydanhada hesh náse qalmadı, sonlıqtan qayta beriwdi maqul kórdim.

D) Hárqashan pánt berip júretuǵın adamlardı heshkim jaqsı kórmeydi.

5. Qaysı gáp tömendeǵı tártipte gáp aǵzalarına tallanadı?

- A) Táńırım berdi seni bul adamzatqa, Íris qazanı bolıp qaynap tursın dep.
- B) Ğam juttım qarshaday basınnan, Kún kórdim jarqırıp ashılǵan.
- C) Quth bolsın seniń bálent párwazın, Juldz saparına shıqqan zamanlas.
- D) Qádirińe jetpedik, ázizim Aral, Ğúrsingen hawazın tur qulaǵımda.

6. Kestede berilgen tuwra ornın tártipte qaysı gáp aǵzasınıń basqa gáp aǵzasına qatnası nadurıs kórsetilgen?

- A) tolıqlawısh
- B) anıqlawısh
- C) pısıqlawısh
- D) bayanlawısh

7. , , !

Irkilis belgileri kórsetilgen izbe-izlikte qaysı gápte qollanıladı?

A) Tuwılǵan jerim Qaraqalpaqstanım seniń suhw tábiyatın sonday kórkem

B) Hayrulla bunday balalıq etip ózińdi de bizdi de qıynama balam

C) Bir náse bolǵan qosaydı ene dep baqırwı menen Áliyman da juwirıp ketti

D) Kórsetemen men saǵan dep ózinshe ishinen jekirindi Orazqul

8. Toy-tamashalarda bayraqqa atlar ketkende qaysı biydiń “*mına at ozıp keledi, dep baha bergen atı bayraqtan ozıp keledi eken*”. – deydi?

- A) Erejep biy
- B) Maman biy
- C) Turim biy
- D) Aydos biy

9. “Háwjar”ǵa tán qásiyetlerdi durıs anıqlań.

- 1. Toydın baslanıwında baqsılar tárepinen aytiladi.
- 2. Uzatılutǵın qızdın jeke ózi tárepinen atqarladı.
- 3. Uzatılutǵın qızdın dosları, qurdasları menen aytiladi.
- 4. Olar bir topar bolıp, geyde atlı júrip toparlasıp aytqan.
- 5. Turmusqa shıǵıp baratırǵan qızdın ózi tuwıwıp ósken úyine, eline bolǵan saǵınshı, kewil-keypi jırlanadı.

- A) 3, 5
- B) 1, 2
- C) 2, 4
- D) 4, 5

10. Berilgen shıǵarmaların avtorın hám janrıń anıqlań.

- I. “Ukrain qızı”; II. “Polina ukrain qızı”.
- a) J.Aymurzaev; b) T.Seytjanov; c) T.Jumamuratov; d) M.Seytliyazov.

1. Poema; 2. Povest; 3. Qosıq; 4. Ballada.

- A) I-c-1; II-a-3
- B) I-a-3; II-c-1
- C) I-b-2; II-d-4
- D) I-d-4; II-b-2

Qaraqalpaq tili hám ádebiyat páninen test sorawların sheshiw ushın usınıs

Qaraqalpaq tili hám ádebiyat páninen berilgen test sorawların sheshiw ushın oqıw baǵdarlamada kórsetilgen temalar boyınsha bilim, kónlikpe hám uqıplıqqa iye bolıw talap etiledi. Qaraqalpaq tili hám ádebiyat páninen til tarawları boyınsha tolıq bilim hám kónlikpe qalıplestirilgen bolıp, onı ámelde qollanıw uqıplılıǵı iyelengen bolsa, úsh túrli qıyınlıq dárejedeǵı test sorawların sheshiw nátiyjeli boladı. Demek, joqarıda úlgi sıpatında berilgen ayırım test tapsırmaların ornılaw ushın usınıs berip ótemiz.

2-test sorawı

Feyil jasawshı qosımtalar qosılǵanda fonetikalıq ózgeris júz beretuǵın sózlerdi anıqlań.

- 1) qol; 2) kók; 3) uzın; 4) jas; 5) aq; 6) taraq;
- 7) kóp; 8) búrtik.

- A) 2, 3, 5, 7 B) 1, 4, 6, 8 C) 3, 4, 7, 8 D) 3, 4, 5, 7

2-test tapsırmasınıń talqılanıwı

Durıs juwaptı tabıw

Birinshiden, feyil jasawshı qosımtalar boyınsha bilim, kónlikpe hám uqıplıqqa iye bolıw kerek.

Ekınshiden, sóz jasawshı qosımtaların qosılwı nátiyjesinde túbir sózlerde júz beretuǵın fonetikalıq ózgerisler boyınsha bilim, kónlikpe hám uqıplıqqa iye bolıw kerek.

Máselen, *qol-la, kók-er, uzın-ay, jas-a, aq-ar, taraq-la, kóp-ey, búrtik-le*.

Demek, *kóger, uzay, aǵar, kóbey* sózlerine feyil jasawshı qosımtalar qosılǵanda *k* sesi *g* sesine, *q* sesi *g* sesine, *p* sesi *b* sesine ózgeredi hám uzın sózinde túbirden in sesleri túsip qaladı.

Durıs juwap: A) 2, 3, 5, 7

3-test sorawı

Maqset ráwishi qollanılǵan mısaldá II bette tartımlanǵan atlıq sóz qatnasqan gápti belgileń.

A) Aralbay, kitabnıń júdá qızıqlı eken, kitapxanadan maǵan arnap alǵanıń ushın raxmet!

B) Anań biykarǵa táshwishlenbesin, biz ekewimiz kempir apańdı kóriwge barıp kelemiz.

C) Bilim — teńiz túbindegi dúrsen, adamzat seni teǵın izlemeydi.

D) Ádep onıń sózin de esheyin jolkerlik shıǵar dep oylap edi.

3-test tapsırmasınıń talqılanıwı

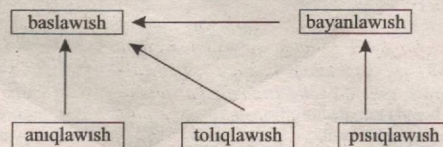
Durıs juwaptı tabıw

Birinshiden, maqset ráwishi teması boyınsha bilim, kónlikpe hám uqıplıqqa iye bolıw kerek.

Ekınshiden, atlıqtıń tartımlanıwı teması boyınsha bilim, kónlikpe hám uqıplıqqa iye bolıw kerek. Berilgen juwaplarda *arnap, teǵın, esheyin* — maqset ráwisherleri qollanılǵan, biraq tek bir juwapta atlıq sóz II bette tartımlanǵan. Yaǵnıy *I bet — kitabım, II bet — kitabın, III bet — kitabı*.

Durıs juwap: A) Aralbay, *kitabnıń júdá qızıqlı eken*, kitapxanadan maǵan *arnap* alǵanıń ushın raxmet!

6-test sorawı

Kestede berilgen tuwra ornın tártipte qaysı gáp aǵzasınıń basqa gáp aǵzasına qatnası nadurıs kórsetilgen?

- A) tolıqlawısh B) anıqlawısh C) pısıqlawısh
- D) bayanlawısh

6-test tapsırmasınıń talqılanıwı

Durıs juwaptı tabıw

Gáp aǵzalarınń ornın tártibi haqqında bilim kónlikpe hám uqıplıqqa iye bolıw kerek. Yaǵnıy gáp aǵzalarınń tuwra ornın tártibin hám gáp aǵzaları ádette qaysı gáp aǵzasına qatnaslı bolıp keletuǵınlıǵın durıs kórsete alıw kerek. Bunıń ushın keste boyınsha tuwra ornın tártipte qálegen bir mısaldı dúzip, gáp aǵzalarına tallaw talap etiledi. Máselen,

Jaqsı oqıwshı oqıw quralların azada uslaydı.

Sózlerdi gáp aǵzalarına tallaymız: *ne qıladı? (uslaydı), kim? (oqıwshı), qaysı oqıwshı? (jaqsı-yaǵnıy anıqlawısh baslawıshqa qatnaslı), neni uslaydı? (oqıw quralların — tolıqlawısh bayanlawıshqa qatnaslı). Usı jerde kórsetiw shártli belgisi nadurıs qoyılǵanı anıq boladı yaǵnıy kórsetiw shártli belgisi bayanlawıshqa qaratilǵan bolıwı tiyis), qalay uslaydı? (azada).*

Durıs juwap: A) tolıqlawısh

Mo'jizalar dunyosi

Kitob — mo'jiza. Kutubxonada esa mo'jizalar dunyosi, sirli olam. Insonni komillikka olib boradigan barcha yo'llar, albatta, kutubxonaga orqali o'tadi. Ayni kunlarda Respublika ilmiy-pedagogika kutubxonasi jamoasi bu qutlug' dargoh tashkil etilganing sababini besh yilligini nishonlashga taraddud ko'rayotir. Shu munosabat bilan kutubxonada direktori D.G'aniyeva bilan suhbatlashdik.

— *Yurtimizda kitobga, kitobxonlik madaniyatini yuksaltirishga e'tibor har qachongidan ham yuksak darajaga chiqib boryapti. Kutubxonaga o'quvchilar oqimi ham ortib borayotgani shubhasiz. Bu bir tomondan siz rahbarlik qilayotgan jamoa uchun quvonchli, ikkinchi tomondan kitobxonlarga yetarli imkoniyat va sharoit yaratib berish tashvishlari ham bor...*

— Kitobxonlar, ilmiy tadqiqotchilar uchun kutubxonamizdagi to'rt yuz mingga yaqin kitob, o'n besh mingdan ziyod elektron nashrlariga emas, jahon miqyosidagi masofaviy ilmiy-talimiy resurslarga kirish eshiklari ham ochilgan. O'tgan yili o'quvchilarimiz 180 ming donaga yaqin kitob olib o'qigan. Sodda qilib aytganda, mavjud imkoniyatimizning yarmidan foydalanilyapti, deyish mumkin. Bugungi kutubxonalar zamon bilan hamqadam, balki ilgariroq odimlashi maqsadga muvofiq. Shuning uchun bu boradagi faoliyatimizni rivojlantirishning ustuvor vazifalarini aniq belgilab olganmiz. Jumladan, axborot-kutubxonada faoliyatiga yangi axborot texnologiyalarini tatbiq etish, jahon miqyosidagi masofaviy ilmiy-talimiy resurslarga kirish imkoniyatini kengaytirish, kitob fondini bosma, bosma nashrlarning elektron nusxalari asosida yaratilgan elektron resurslar bilan muntazam boyitib borish, kitobxonamizning axborotga bo'lgan ehtiyojini qanoatlantiradigan axborot-kutubxonada mahsulotlarini targ'ib etish qizg'in va samarali kitobxonlik jarayonini yuzaga keltiradi. O'tgan yili tashkil etilgan 120 dan ortiq kitob ko'rgazmasida yigirma mingga yaqin nashrlarni o'quvchilarga taqdim qildik.

— *Kutubxonada tarixiga nazar tashlasak, u alohida tashkilot sifatida 1934-yili tashkil etilganiga va, shubhasiz, mamlakatda pedagogika fanlari taraqqiy etishiga munosib xizmat qilib kelayotganiga guvoh bo'lamiz. Unga qadar ham o'tgan asrning 20-yillari ochilgan ilmiy-tadqiqot institutining bo'limi sifatida faoliyat ko'rsatgan. Yana, tarixiy ma'lumotlar bilan tanishar ekanmiz, kutubxonaning 50 yilligi nishonlanganda jamg'armasida 260 ming dona kitob bo'lgan ekan. Ya'ni keyingi o'ttiz besh yil davomida kitob soni qariyb ikki barobar ortgan. Bu, albatta, nashriyotlar faoliyati, elektron kitoblar bilan ham izohlanadi. Shunga yarasha kitobxonalar, ayniqsa, tadqiqotchilar soni ham ortib boryaptimi?*

— Kutubxonamiz har doim gavjum bo'lgan. Nafaqat ilmiy risolalar, avto-referat, tadqiqotlar, balki badiiy adabiyotlar bilan ham boyitib borilgan. Maktab o'quvchilaridan akademiklarga qadar turli toifadagi a'zolarimiz bor. Ammo asosiy foydalanuvchilarimiz tadqiqotchi yosh olimlar, magistrlar, talabalar hisoblanadi. Maktab o'qituvchilarini kutubxonaga jalb etish borasida ham respublikamiz bo'yicha keng qamrovli faoliyat olib boryapmiz.

Ikkinchi jahon urushi davrida ham

faoliyatini to'xtatmagan kutubxonada tomonidan mehribonlik uylariga ko'plab kitoblarni sovg'a qilingan edi. Hatto aytish mumkinki, o'sha davrda kutubxonada o'quv zalida o'tkazilgan uchrashuvlarda nafaqat yurtimizning atqoli shoirlari, pedagoglari, balki bag'rikeng yurtimizga evakuatsiya qilingan mashhur yozuvchi va shoirlar Korney Chukovskiy, Anna Axmatova, Aleksey Tolstoy, Korneliy Zelinskiy, Maksim Gorkiyning nabiralari — Marfa va Darya Peshkovalar ham muntazam ishtirok etganiga guvoh bo'lamiz.

Ayni paytda kutubxonamiz respublikadagi barcha oliy o'quv yurtlarining magistrantlari, doktorantlari, professor-o'qituvchilari, Toshkent shahar xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini

Ularning aksariyati oila tarbiyasi, darsliklar, o'lkashunoslik va pedagogika oid jumalardir. Nodir kitoblar bo'limimizda 1782-yili chop etilgan "Yevropaning diqqatga sazovor manzillari", 1871-yili nashr qilingan "Boshlang'ich ta'lim bo'yicha qo'llanma" singari mingdan ortiq noyob kitoblarga ikkinchi hayot bag'ishlanib, ularning elektron nusxalari yaratildi va bu jarayon davom ettirilmoqda. Hozir kutubxonamizda besh mingdan ortiq nodir kitoblarni mavjud. Loyiha asosida nashrlardan elektron nusxa ko'chirish bo'limi tashkil etilib, nodir kitoblarning elektron nusxalarini olish muntazam yo'lga qo'yildi. Ilm istagan, o'qib-o'rganaman degan yoshlar uchun istalgan kitobni topishga ko'maklashish biz uchun ham quvonchlidir.

— *Yuqorida jahon miqyosidagi masofaviy ilmiy-talimiy resurslarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish kutubxonaning ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanini aytib o'tdingiz. Barcha sohalar kabi kutubxonachilik ham ishni*

oshirish markazi tinglovchilari, xalq ta'limi muassasalari mutaxassislari, Qori Niyoziy nomidagi pedagogika fanlari ilmiy-tadqiqot instituti va maktab o'quvchilariga axborot-kutubxonada xizmatini ko'rsatmoqda. Bir vaqtlar asosan ilmiy-tadqiqot instituti doirasida faoliyat yuritgan kutubxonada bugunga kelib barcha umumta'lim maktablari, pedagogika institutlarini ham qamrab olgan. Taniqli shoir va yozuvchilarimizni taklif etib, ijodiy uchrashuvlar o'tkazishni tizimli yo'lga qo'yganmiz.

— *Yillar o'tgani sari nodir kitoblar yana ham qadrliroq bo'lib, yaxshi kitoblar noyoblashib boraveradi. O'tgan saxon besh yil davomida kutubxonada saqlanayotgan ayrim nashrlar nodir kitoblar qatoriga qo'shilgan bo'lsa kerak?*

— Kutubxonaning ellik yilligi nishonlangan vaqtda XIX asrda chop etilgan ikki mingdan ortiq kitob bo'lgan ekan.

Hozir kutubxonamizda besh mingdan ortiq nodir kitoblarni mavjud. Loyiha asosida nashrlardan elektron nusxa ko'chirish bo'limi tashkil etilib, nodir kitoblarning elektron nusxalarini olish muntazam yo'lga qo'yildi. Ilm istagan, o'qib-o'rganaman degan yoshlar uchun istalgan kitobni topishga ko'maklashish biz uchun ham quvonchlidir.

elektron kutubxonasi" loyihasiga muvofiq o'zimizda elektron kutubxonada yaratish va boshqa kutubxonalar boyligidan ham foydalanish yo'lga qo'yildi. Shuningdek, "EBSCO", "Web of Science", Clarivate Apalitics kompaniyalari, "Elsevier" kabi yetakchi xorijiy ilmiy-talimiy nashrlarning masofaviy elektron resurslaridan foydalanish imkoniyati yaratildi. Yil davomida ulardan foydalanuvchilar soni qariyb ikki ming nafarni tashkil etadi. O'tgan yili Toshkentda O'zbekiston Milliy kutubxonasi hamda EBSCO kompaniyasining yetakchi mutaxassislari ishtirokida bo'lib o'tgan anjumanda kutubxonamiz EBSCO ilmiy ma'lumotlar manbasidan eng ko'p foydalanilgan kutubxonada deb topildi va 120 kutubxonada orasida birinchi o'rinni egalladi. Undan avval kutubxonada «E-line press» kompaniyasining "Ommaviy kutubxonalar orasida eng yaxshi tashkilotchi" yo'nalishidagi sertifikatini qo'lga kiritgan edi.

— *Yuzdan ortiq kutubxonalar orasida nafaqat kutubxonada mavjud bo'lgan manbalardan, balki dunyodagi boshqa kutubxonalar imkoniyatidan ham samarali foydalanishda yuqori ko'rsatkichga erishish kutubxonalarining ko'pligi, ularning saviyasiga ham bog'liq. Olimlar, tadqiqotchi yoshlar hisobiga mana shunday yutuqqa erishilgani shubhasiz. Shuningdek, kutubxonada imkoniyatlarini targ'ib etish ham muhim ahamiyatga ega bo'lsa kerak?*

— Kitobxon madaniyatini, talabalarining faolligini oshirishga ko'mak sifatida muntazam targ'ibot ishlari olib borilishi maqsadga muvofiq. Har yili "Ommaviy kitobxonlik oyligi" loyihasi asosida tashkil etilgan o'nlab tadbirlarimizda minglab talabalar ishtirok etishadi. Loyihani joriy etishda O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, Madaniyat vazirligi, Yozuvchilar uyushmasi, Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi, O'zbek Milliy akademik drama teatri, "E-line Press" ilmiy-maslahat markazi va boshqa tashkilotlar hamkorlik qilishadi. Shuningdek, kutubxonaning ilmiy-bibliografiya bo'limi "Axborot kuni", "Mutaxassis kuni", "Kafedra kuni" kabi tadbirlar bilan kitobxonalar e'tiborini qozonadi.

Ilmiy-bibliografiya bo'limimiz esa har yili o'tkaziladigan muhim sanalarga, yozuvchi va shoirlarning tavallud ayyomlariga bag'ishlab bibliografik va biobibliografik ko'rsatkichlar tuzadi. Bo'lim tomonidan Nizomiy nomidagi TDPU va Qori Niyoziy nomidagi O'zPFITI professor-akademiklarining ilmiy merosini asrash, ularning pedagogika sohasida erishgan yutuqlarini ommalashtirish maqsadida "Sharafli kasb fidoyilari" nomli biobibliografik ko'rsatkich tayyorlandi. Shuningdek, doimiy kitobxonalarimizni rag'batlantirish uchun Qori Niyoziy nomidagi O'zPFITI bilan birgalikda "Yilning eng yaxshi ilmiy maqolasi", "Eng ko'p foydalanilgan ilmiy adabiyot", "Eng ko'p foydalanilgan dissertatsiya" yo'nalishlarida ko'rik-tanlovlarni tashkil etamiz. Tadbir yakunida ko'rik-tanlov g'oliblari diplom va esdalik sovg'alari bilan mukofotlanadi. Kitobxonlarga zamon talablari darajasida xizmat ko'rsatish, ularga axborotning innovatsion shakllarini taqdim qilish hamisha kutubxonachilik ishida muhim jarayon bo'lib qolaveradi.

— *Mazmunli suhbatimiz uchun rahmat.*

HUMYOYUN suhbatlashdi.

Fors ko'rfazida urush sharpasi

Eron va AQSh ziddiyati bugun ko'pchilikni o'ygatdigan. Kuchayib borayotgan taranglik harbiy to'qnashuvga aylanishi tasavvur qilib bo'lmaydigan oqibatlariga olib kelishi mumkin. Bu borada bir-biriga zid qarashlar mavjud. Birinchisi AQSh prezidenti Donald Tramp ma'muriyati Eron AQShga qarshi ehtimoliy hujumlar uyushtirishga tayyorlanayotganini ta'kidlaydi, ammo bu iddao yuzasidan hozirga qadar aniq tafsilotlar oshkor qilinmagan.

Ikkinchi qarash — yuzaga kelayotgan inqirozda Vashingtonning o'zi aybdorligi. Ajablanarli jihati yo'q, Eron ayni shu qarashni ilgari suradi. Tramp ma'muriyati tanqidchilari ham aynan shunday fikrda. Bundan tashqari, AQShning Yevropadagi ayrim muhim ittifoqchilari ham Trampning Yaqin Sharq siyosati bo'yicha xavotirga ega fikrlar bildirmoqda. Ushbu qarashni ilgari surayotganlar prezident Tramp ma'muriyatining ayrim vakillari — milliy xavfsizlik masalalari bo'yicha maslahatchi Jon Bolton yoki Davlat kotibi Mayk Pompeo — Tehron tuzumini o'zgartirishni istamoqda, agar ular iqtisodiy sanksiyalar ish bermasa, ma'lum sharoitlarda harbiy chora istisno qilinmasligiga ishonishadi.

2015-yildagi xalqaro yadro shartnomasiga binoan olib tashlangan, ammo keyinchalik yana qayta joriy etilgan AQSh sanksiyalari Eron iqtisodiyotini holdan toydirmoqda. Eron esa dunyoga yadro dasturini qaytadan ishga tushirish bilan tahdid qilyapti. Prezident Tramp bir yil avval AQShni Eron yadro dasturini cheklash bo'yicha erishilgan xalqaro bitimdan chiqargan va Tehronga qarshi keng ko'lamli bosim o'tkazish siyosatini boshlagan edi. Eron esa Yevropa davlatlari va Rossiyani o'ziga iqtisodiy ko'mak ko'rsatishga undamoqda. Agar ular mamlakatning cho'kib borayotgan iqtisodiyotini saqlab qolish chorasini ko'rmasa, u holda yadro bitimi bekor qilinishini ta'kidlamoqda. Bunday holat faqat prezident Tramp ma'muriyati manfaatiga xizmat qilishi mumkin. Har holda Tehronga qarshi kuch ishlatish uchun bahona paydo bo'ladi. Endilikda ko'p narsa Oq uy ichida davom etayotgan muhokama va rejalarga bog'liqligiga qolmoqda.

Xalqaro matbuotda ketma-ket e'lon qilinayotgan maqolalardan prezident

Abdulaziz as-Saud arab dunyosi yetakchilarini Makkada favqulodda sammit o'tkazishga chaqirdi.

Ayni damda Eron va AQSh o'rtasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan harbiy ziddiyatni 2003-yili boshlangan Iroq urushiga mengzaydiganlar talaygina. Biroq bu to'g'ri qiyoslash bo'lmaydi. Eron Saddam Husayn Iroqidan juda katta farq qiladi. Saddam AQShga qarshi eskirgan oddiy qurollar bilan jang olib borgan bo'lsa, Eron zamonaviy qurollar va ballistik raketalariga ega. 85 million aholining aksariyatini yoshlar tashkil qilishini hisobga olsak, har kim ham Eronga qarshi quruqlikda operatsiya boshlashga botina olmasligi ayon bo'ladi. Urush boshlangan taqdirda ham, keng ko'lamda olib borilmaydi. Buning o'rniga, asosan suv va havoda harbiy harakatlar olib boriladi hamda Eronning qarshiligi ham ancha jiddiy bo'ladi. Eron bilan urush butun Yaqin Sharqni olov ichida qoldirishi mumkin.

Donald Tramp prezidentlikka saylanganda AQShning tashqi siyosatiga jiddiy putur yetishini bashorat qilganlar ham bo'lgan. Bugungi kunda Eron atrofidagi shakllanib kelayotgan vaziyat AQSh tashqi siyosatida ko'p tomonlama inqiroz mavjudligini ko'rsatmoqda: xalqaro bitimlarni xushlamaslik; mintaqaviy ittifoqchilarga haddan ziyod suyanish; uzoq vaqt AQSh hamkori bo'lib kelgan NATO davlatlari bilan aloqalarning sovuqlashishi; hammasidan ham muhimi — Vashingtonning real strategik manfaatlarini aniqlay olmaslik va ilgari surolmaslik.

Dunyoda qudratli davlatlar raqobati oshayotgan, kuchiga kuch qo'shilayotgan Xitoy va oyoqqa turayotgan Rossiyaga qarshi AQSh o'z qurolli kuchlari salohiyatini kuchaytirishga tirishayotgan bir paytda Eron Vashingtonning strategik maqsadlarida qanday o'rinni egallab turibdi? Eron global ta'sirga ega inqirozga sabab bo'la oladimi? AQSh tashqi siyosati bo'yicha ko'plab tahlilchilar bu savolga yo'q, deb javob beradi.

Dunyoda qudratli davlatlar raqobati oshayotgan, kuchiga kuch qo'shilayotgan Xitoy va oyoqqa turayotgan Rossiyaga qarshi AQSh o'z qurolli kuchlari salohiyatini kuchaytirishga tirishayotgan bir paytda Eron Vashingtonning strategik maqsadlarida qanday o'rinni egallab turibdi? Eron global ta'sirga ega inqirozga sabab bo'la oladimi? AQSh tashqi siyosati bo'yicha ko'plab tahlilchilar bu savolga yo'q, deb javob beradi.

Trampning urushga ro'yuxshligi yo'qligini anglash mumkin, lekin AQSh hukumati a'zolari bu borada yakdil fikrda emas. Hokimiyatga kelganidan boshlab Tramp AQShning xorijdagi harbiy harakatlarini qo'llamasligi bilan ma'lum. Biroq AQSh harbiy kuchlari yoki bazalari hujumga uchragan taqdirda, prezident Trampning qo'l qovushtirib o'tirishiga ishonish qiyin. Bir vaqtning o'zida Vashingtonning mintaqadagi ittifoqchilari — Isroil va Saudiya Arabistoni — Eronga qarshi davom etayotgan bosimlarni bir chetda turib olqishlayotgan bo'lsa, Trampning Yevropalik hamkorlari mavjud vaziyatdan tashvishga tushmoqda. Ana shunday keskin sharoitda Saudiya Arabistoni podshohi Salmon ibn

Eron Vashingtonning strategik maqsadlarida qanday o'rinni egallab turibdi? Eron global ta'sirga ega inqirozga sabab bo'la oladimi? AQSh tashqi siyosati bo'yicha ko'plab tahlilchilar bu savolga yo'q, deb javob beradi. Aksar ekspertlar Tehronni tiyib turish zarurligini ta'kidlaydi, ammo ochiq urushga sabab bo'lishi mumkin bo'lgan harakatlar hozircha kuzatilmayotganini aytadi. Mabodo urush boshlangan taqdirda ham, bu eronliklar va amerikaliklarning o'z xatolari mevasi bo'ladi.

E'tirof etish kerak, xalqaro sanksiyalar Eron Islom Respublikasini murakkab ahvolda qolishga sabab bo'ldi. Bir yil ichida inflatsiya ikki barabarga oshdi, uch oy ichida rialning dollarga nisbatan sur'at 54 foizga

tushdi. Mamlakatdagi vaziyat tarang. Bu yil Eron islom inqilobining 40 yilligini nishonladi. Avvaliga islomiy inqilob uzoq yashab qololmaydigan tuyoq edi, ammo u jon saqlab kelmoqda. Saylov ortidan saylov o'tib, millionlab eronliklar liberal va konservativ siyosiy qarashlar qorishmasiga ega nomzodlarni tanlamoqda. Bora-bora hokimiyatga liberal shaxslar kelmoqda. Ammo ular hukumat tepasiga kelgandan so'ng konservativ ruhda tuzumni o'zgartira olmayotir. Konstitutsiyaga tayangan holda ulamolar, inqilob qo'riqchilari va boshqa konservativ kuchlar, hokimiyatga kim kelmasin, deyarli barcha narsani o'z nazorati ostida saqlab qolishga muvaffaq bo'lmoqda. Oliy ruhoniyning obro'si va ta'siri har qanday saylangan prezidentnikidan yuqoridir. Konservativ kuchlari esa hokimiyatni qo'ldan chiqarib yubormaslik yo'lida bor imkoniyatini ishga soladi.

Eron musulmonlarining 90 foizdan ziyodrog'i shia mazhabiga mansub. Ular 1979-yili shoh tuzumini ag'darib tashlab, butun Islom dunyosini larzaga solgan edi. Eron inqilobidan ruhlangan Livan va Fors ko'rfazining ayrim qismlarida joylashgan mamlakatlar shialari o'zining jamiyatdagi eng quyi qatlam ekanini tan olishni bas qilib, yanada ko'proq nufuzga ega bo'lishga intilmoqda.

G'arb tomonidan qo'llab-quvvatlangan shohning ag'darilishini olqishlagan bo'lsa ham, mintaqada yashovchi sunniylar bunday holatdan qattiq xavotirga tushdi. 1980—1988-yillar davomida Eron Iroq bilan qonli urush olib bordi. Har ikki tuzum ham jon saqlab qolishga zo'r berib, harakat qildi. Ammo 2003-yili AQShning Iroqqa bostirib kirib, sunniy ozchiligi hokimiyatini parchalab tashlashi ortidan mamlakatni Eron qo'llovini olgan shialar boshqarishga kirishdi. Islomiy Respublika ayollarning kiyinishiga qattiq turgani bilan Saudiya Arabistonidek ayollar huquqlarini qo'pol ravishda oyoqosti qilmaydi. Eron ayollari bemalol biznes bilan shug'ullanadi, mol-mulka egalik qiladi, mashina haydaydi va muhim siyosiy amallarni egalagan. Joriy hukumat inqilobdan beri ancha yin liberallashgan. Ehtimol, Oyatullo Humayniy bunday holatga yo'l qo'yamagan bo'lar edi, ammo aynan murosasozlik yillar mobaynida Islomiy Respublikani qulashdan saqlab keldi.

Bugun mamlakat ahli korrupsiya yuzasidan shoh davridagidan ko'ra ko'proq

darg'azab bo'lmoqda. Mavjud tuzumga qarshi biror jiddiy ichki xavf yo'qligidan Eron sokin ko'rinadi. Biroq aksar omma tomonidan saylangan o'z liberal hukumat va qudratli konservativ kuchlar o'rtasidagi muvozanat abadiy davom etadi, deb o'ylash juda ham mushkul. Humayniy Parijdan olib kelgan ayovsizlik, noaniqlik va qasoskorona kayfiyat bugun ancha bosilgan.

Liberal va konservatorlar o'rtasidagi mamlakatni boshqarish yuzasidan shakllangan mo'rt murosali hali mavjud ekan, Humayniyning inqilobi jon saqlab qolaveradi. Prezident Jorj Bush hukumati Eronning mintaqadagi super kuchga aylanganini tan oldi. Biroq ushbu e'tirof Eronning manfaatlariga mutlaqo zid edi. Chunki shundan keyin Isroil va AQSh ma'muriyatlari Eronni dunyo tinchligiga eng katta xavf sifatida ko'rmoqda. Yevropa Ittifoqi esa bu masalada umuman boshqacha fikrda. Ittifoq a'zolari Eronni ziddiyatli mamlakat, deya atash bilan bir vaqtda, AQSh sobiq prezidenti Barak Obama davrida erishilgan Eron yadro dasturi bo'yicha kelishuvga amal qilishda davom etishni istaydi. Hozir Eron, aksar odamlar tasavvuridan farqli o'laroq, murosali qilishga moyil davlatga aylangan.

Birgina imzo bilan AQSh prezidenti Donald Tramp Eronning yadroviy intilishlarini jilovlab turishga qaratilgan shartnoma kelajagini xavf ostiga solib qo'ydi. Prezident shartnoma va uning tarafdorlariga qarshi shafqatsiz hujum kampaniyasini boshlab yubordi. Biroq Tramp shartnomaning o'rni bosuvchi muqobil siyosiy yechim taklif qilmadi. Uning ushbu harakati oqibatida rasmiy Vashingtonning eng yaqin ittifoqdoshlari bilan diplomatik munosabatlarga putur yetishi mumkin. Ayni vaqtda ba'zilar Trampning bu qarori Yaqin Sharq mintaqasiga yangi va yanada dahshatli urush olib kelishi ehtimolidan xavotirga tushdi.

2015-yili imzolangan Eron yadroviy dasturi shartnomasi hali butkul falajlanib qolgan yo'q, lekin yashab qolish uchun ko'makka muhtoj. Biroq mamlakat ichkarisidagi qudratli shaxslar Eronning nafaqat yadroviy dastur shartnomasidan, balki birato'la Yadro qurollari tarqatmaslik to'g'risidagi shartnomadan ham chiqib ketishini istamoqda.

Abduvalli SOYIBNAZAROV,
siyosiy sharhlovchi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti kafedra mudiri lavozimiga

tanlov e'lon qiladi

- "O'zbek tilshunosligi";
- "Leksikografiya va dialektologiya";
- "Xorijiy tillar" kafedralari kafedra mudirligiga.

Tanlovda qatnashish uchun quyidagi hujjatlar taqdim etilishi lozim:

1. Rektor nomiga ariza.
2. Ishlovchining shaxsiy varaqasi.
3. Ma'lumoti, ilmiy daraja, ilmiy unvoni haqidagi diplom nusxalari.
4. Pasport nusxasi.
5. Ilmiy ishlar ro'yxati (fakultet ilmiy kotibi tomonidan tasdiqlangan holda).
6. Malaka oshirish to'g'risidagi guvohnoma nusxasi.

Hujjatlar e'lon chiqqan kundan boshlab 1 oy muddatda qabul qilinadi.

Manzil: Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi, 103-uy.
ToshDO'TAUNing xodimlar bo'limi. Tel: (71) 281-47-10

Diqqat! "Yosh biologlar" tanlovi

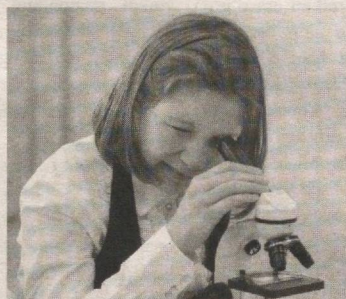
"E'tibor — ehtirom agrobiznes" fermer xo'jaligi "Yosh biologlar"

tanlovini e'lon qiladi

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlash, ilm-fanga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytirish, mustaqil innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash, o'quv jarayonining ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalari bilan uzviylikini ta'minlash, atrof-olamga ongli munosabatni hosil qilish, bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish maqsadida Toshkent shahar va Toshkent viloyatidagi barcha umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-7-sinf o'quvchilari o'rtasida "Yosh biologlar" tanlovi o'tkaziladi.

"Yosh biologlar" tanlovining shartiga ko'ra, ishtirokchi o'quvchilar umumiy o'rta ta'lim maktablarining biologiya fani o'qituvchilari ko'magida qishloq xo'jaligi o'simliklaridan bodring, pomidor, arpa, jo'xori, bug'doy va paxta urug'ining substratga ekilishi hamda gidroponika usulida o'stirilishi belgilangan.

"Yosh biologlar" tanlovining talabidan kelib chiqqan holda ishtirokchi o'quvchilarning bajargan mustaqil ijodiy ishlari qishloq xo'jaligi sohasining yetuk

mutaxassislari va malakali biologiya o'qituvchilaridan shakllantirilgan ishchi guruh tomonidan xolisona baholanadi.

"Yosh biologlar" tanlovida sovrinli 1—3-o'rinnlarni egallagan hamda nominatsiyalar g'oliblari bo'lgan o'quvchilar "E'tibor — ehtirom agrobiznes" fermer xo'jaligi tomonidan o'quv qurollari va badiiy adabiyotlar bilan taqdirlanadilar.

"Yosh biologlar" tanlovining saralash bosqichi 2019-yil 26-maydan 10-iyulgacha umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'tkaziladi. Tanlovning yakuniy bosqichi 2019-yil 1-avgust kuni bo'lib o'tadi.

BIZNING MANZIL:

Toshkent viloyati, Yuqori Chirchiq tumani, Birlik hududi, Qosimxo'jayev ko'chasi, 38-uy.

Qo'shimcha ma'lumotlar uchun telefon raqami: (90) 353-13-11, (99) 795-64-16

Axmadaliyev Bozorboy Joboraliyevichning 01.04.10 — Yarimo'tkazgichlar fizikasi ixtisosligi bo'yicha «CdS tipidagi kristallar eksiton-polyariton lyuminessensiyasi spektrida fazoviy dispersiya va eksiton so'nishi» mavzusidagi (fizika-matematika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Yarimo'tkazgichlar fizikasi va mikroelektronika ilmiy-tadqiqot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.30.08.2018.FM/T.01.12 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 3-iyun kuni soat 15:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100057, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Yangi Olmazor ko'chasi, 20-uy. Tel/faks: (71) 248-79-94; e-mail: info@ispm.uz

Sabirov Karimjon Kabildjanovichning 05.01.07 — Matematik modellashtirish. Sonli usullar va dasturlar majmui. 01.04.02 — Nazariy fizika ixtisosligi bo'yicha «Graflarda nochiqli Shryodinger tenglamasi va soliton dinamikasini modellashtirish» mavzusidagi (fizika-matematika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017. FM.01.02 raqamli ilmiy kengash huzuridagi bir martalik ilmiy kengashning 2019-yil 30-may kuni soat 15:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Universitet ko'chasi, 4-uy. Tel/faks: (71) 227-12-24, 246-53-21; e-mail: nauka@nuu.uz

Abduraxmonov Nodirjon Yulchiyevichning 03.00.13 — Tuproqshunoslik ixtisosligi bo'yicha «Sug'oriladigan va lalmi tuproqlar unumdorligini baholashning ilmiy asoslari» mavzusidagi (biologiya fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi O'zR FA Botanika instituti va O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.V.39.01 raqamli ilmiy kengash asosidagi bir martalik ilmiy kengashning 2019-yil 31-may kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100125, Toshkent shahri, Do'rmon yo'li ko'chasi, 32-uy.
O'zR FA Botanika instituti. Tel/faks: (71) 262-37-95, 262-79-38;
e-mail: botany@academy.uz

Sharafudinova Leyla Polatovnaning 04.00.07 — Neft va gaz konlari geologiyasi, ularni qidirish va razvedka qilish ixtisosligi bo'yicha «Shimoliy Ustyurt yura davri yotqiziqqlarining litologik-fatsial xususiyatlari hamda neftgazlilik istiqbollari» mavzusidagi (geologiya-mineralogiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Neft va gaz konlari geologiyasi hamda qidiruv instituti, O'zbekiston neft-gaz sanoati ilmiy-tadqiqot va loyihalash instituti, Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti va I.M.Gubkin nomidagi Rossiya davlat neft va gaz universiteti filiali huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017. GM/T.41.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 11-iyun kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100059, Toshkent shahri, Shota Rustaveli ko'chasi, 114-uy.
Tel/faks: (71) 250-92-15; e-mail: igirmigm@ing.uz

Axmedjanov Dilmurod G'ulomovichning 06.01.02 — Melioratsiya va sug'orma dehqonchilik ixtisosligi bo'yicha «G'o'za sug'orilishida polimer-polymer komplekslaridan foydalanib, suv iqtisodiyotiga erishish texnologiyalarining ilmiy asoslari» mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) fan doktori (DSc) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligi mexanizatsiyalash muhandislari instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.I.10.02 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 31-may kuni soat 13:30 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100000, Toshkent shahri, Qori Niyoziy ko'chasi, 39-uy.
Tel/faks: (71) 237-19-31, 237-38-79; e-mail: admin@tiame.uz

Quvvatov Dilshod Ashuraliyevichning 06.01.02 — Melioratsiya va sug'orma dehqonchilik ixtisosligi bo'yicha «Sug'oriladigan yerlar meliorativ tartibotining shakllanishini baholash (Qashqadaryo viloyati melioratsiya)» mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligi mexanizatsiyalash muhandislari instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.I.10.02 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 31-may kuni soat 16:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100000, Toshkent shahri, Qori Niyoziy ko'chasi, 39-uy.
Tel/faks: (71) 237-19-31, 237-38-79; e-mail: admin@tiame.uz

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti va Kasaba uyushmasi qo'mitasi jamoasi O'zDJTU "Til aspektlari nazariyasi №1" kafedrasida o'qituvchisi Nilufar To'xtayevaga otasi
Ochil SATTOROVning
vafoti munosabati bilan ta'ziya bildiradi.

“Seni Mirzayev maqtasin...”

— Gilos yeyishga ketdik.
— Gilos? Pishibdimi? Qayerga?
— Mirzayevning bog'iga.
— O'ldiradi...
— Indamaydi. Ko'rsayam ko'rmaslikka oladi...
— Aldama.
— Rost. Necha marta ko'rgan. Indamay o'tib ketgan...

Uch-to'rt jo'ra Mirzayevning qabriston oldidagi bog'iga gilosxo'rlikka boramiz. Giloslarki ko'kka bo'y cho'zgan. Yong'oqlar bilan bo'ylashgan. Labimiz, ko'yalak-maykalarimiz qip-qizarib ketadi. To'yib olgach, duo qilish qayoqda, kamiga pomidor, bodring ko'chatlarini yulib olib, yana joyiga suqib qo'yamiz. Shu yili Mirzayevning ko'chatlari yaxshi bo'lmaydi. Pomidori ham, bodringi ham tugmaydi.

Mirzayev hammasini biladi. Biroq bilishini bildirmaydi... Biz bo'lsa, bilmadi, deb kerilib yuraveramiz... Yana bizning o'zimiz to'qigan maqollarimiz bor: “Sen o'zingni maqtama, seni Mirzayev maqtasin”, “Oltin olma, Mirzayevning duosini ol”, “Pari bilmaganini Mirzayev biladi” va yana bir qancha...

Jumaqul Mirzayev Sariosiyo tumanidagi Sangardak qishlog'ida tug'ilgan. Shu qishloqda bolalik va

o'smirlik zavqini surib, keyin Qarshiga bilim olgani yo'lga chiqadi. Qarshi shahrida talabalikning oltin kunlarini o'tkazib, yana jonajon Sangardakka qaytadi. Qishloqdagi 16-maktabda bolalarga boshlang'ich ta'limdan dars beradi. Domlamiz bizga ma'naviyat asoslaridan dars berar edi. Beruniy, Ibn Sino, Xorazmiy, Mirzo Ulug'beklarni o'shanda yaqindan taniganmiz. Domla rasmdan bizlarga boqib turgan siymolarni ko'rsatib, har birimiz kamida shunday inson bo'lishimiz kerakligini uqtirardi.

Mirzayev domla qariyb 50 yil yosh avlodga ta'lim-tarbiya berdi. Bor bilimini, ilmini minglab o'quvchilarga ulashdi.

O'sha kezlari katta tanaffusdan keyin yo'qlama qilinardi. Birinchi sinfdan tortib to o'n birinchi sinfgacha saf tortar, sinf sardorlari bir qadam oldinda turar, navbatchi muallim sinflarni aytasa, sinf sardori borar edi.

Yo'qlama tugagach, Mirzayev o'rta qo'ng'ir va tarbiyaviy soat boshlanardi...

Tan olib aytishim kerak, o'sha paytlari bir men emas, — barchaning kulgisini qistatgan o'sha gaplar oltinga teng ekan. Mirzayev darsini o'tib yuraversa bo'lardi-ku. Unga soatlab og'zini charchatib gapirish nega kerak edi? Qo'shimcha haq to'lanmaydigan,

boshog'riq uchun buncha zahmat chekmasa, deb o'ylardik. Yo'q, Mirzayev jim turolmasdi. Bunga uning vijdoni yo'l qo'ymas edi. U qishloqdan bitta ham nomard bola chiqmasin, maktabga isnod keltirmasin, yuzimizni yorug' qilsin, deb tarbiyaviy soatlar o'tar edi. Mana shunday fidoyi inson edi Mirzayev. Yana bir gap: domla to'ylarda ham davra olib borar edi. Shunda ham yana hikmatli, ibratli voqealar bilan nimalarnidir uqtirishga harakat qilar edi. Maktabga, qishloqqa, yurtga nafi tegmaydigan bolani daryoga ulotirish kerak, derdi ba'zan qizishib. Biz o'shanda bolaning nafi tegadimi-yo'qmi, bolaligidan bilib bo'larmidi, deb kulganmiz. Lekin endi o'ylab ko'rilsa, domla bola, bola, deb otaga gap uqtirgan ekan. Bolangni faqat maktabga ishonma, o'zing ham tarbiya qil, kitob o'qit, o'zing o'rnak bo'l, deb kuyingan ekan... To'ylarda raislik qilishidan ensamiz qotib, kap-katta domlarning qilgan ishiga qaranglar, deb asabiylashardik. O'ylab ko'rsak, maktabdagi majlislariga bormagan ota-ona ham to'yga boradi. Domlamiz shu fursatdan foydalanib, odamlarga bo'ynidagi qarz — bolalarning tarbiyasi haqida to'lib-toshib gapirar ekan. Hayot qiziq-da. Bir zamonlar gapini qulog'ingga ilmagun domlangni vaqti kelib eslatib

qo'yarkan. Qanchadan-qancha muallim-ustoz ko'rdik... ammo shoir aytganidek, “Qancha ustoz ko'rdim, qancha oliyog'lim, olim topolmadim undan olimroq”. Ha, uningdek olim, u kabi halim ustozni ko'rmadim. Tog'-toshlar orasida, samolyotni faqat osmonda ko'rish mumkin bo'lgan hududda qalbimizga umid, miyamizga bilim, ruhimizga shijoat jo qilgan ustozimizdek mehribon kishini boshqa uchratmadim.

...Bugun domlarning shogirdlari respublikaning barcha hududida ishlamoqda. Turli sohalarda mehnat qilmoqda. Baholi qudrat shu vatan, xalq uchun umrini sarflamoqda. Hozir ham tengdoshlar, qishloqdoshlar ko'rishib qolsak, gap orasida “Seni Mirzayev maqtasin”, “Oltin olma, Mirzayevning duosini ol” singari jumlar o'z-o'zidan suhbatimizga qo'shib ketaveradi. Chunki Mirzayev kimmiki maqtasa, maqtagan bo'lsa, hayotda kam bo'lmadi. Qishloqqa borganimizda Mirzayevning uyi oldidan shunchaki o'tib ketolmaymiz. Zora, ustoz chiqsa-yu, biroz suhbatlashsa. Giloslarga uzoq termulamiz. Yulib olgan ko'chatlarimiz esimizga tushib o'zimizdan uyalamiz...

Sanjar TURSUNOV,
O'zbekiston Yozuvchilar
uyushmasi a'zosi

“Tinch hayotni tark etgim kelmayapti...”

Dunyoning achchiq-chuchugini totgan buvim bir yildan buyon to'shakka mixlanib qolganligi sabab, ko'z oldida tez-tez ota-onasi-yu, halok bo'lgan yaqinlari gavdalanar va sirlarini kim bilandir bo'lishgisi kelardi. Shu damda suyuqli kelini undan xabar olgani kirib qoldi. Qadrton buvi gap boshladi:

— Bugun qanday yaxshi zamon, yashab hayotga to'y-maysan. Hamma sharoit bor, faqat harakatda bo'lsang, bas. Qaniydi mening yoshligim ham shunday o'tganida edi...

Bu og'riqli xo'rsinishdan so'ng uning dardini bo'lishgisi kelgan kelini savol berdi:

— Buvijon, agar sir bo'lmasa, kelinlik davringiz haqida so'zlab bersangiz, bilmaganlarimni o'rganardim.

Bu savoldan buvining ko'z-lari biroz yorishdi:

— Sir qayda bo'lsin, bolam, endigina 18 yoshga to'lganimda meni turmushga uzatishdi. To'yimizga 2 oy o'tmasdan urush boshlandi. Turmush o'rtog'im mard, jasur inson edi. Shu sababdan urushning ilk kunlaridanoq dushmanga qarshi otlandi. Keta turib shunday dedi: “Meni 5 yil kutgin, agar

qaytmasam... ungacha onam va singlim bilan birga yasha, hech qayerga ketma... Agar 5 yilda qaytmasam, o'zing bilasan”. Shu men u kishidan eshitgan so'nggi so'zlar bo'lib qoldi.

Oradan kunlar, oylar o'tar, urush esa tugay demasdi. Qishlog'imizning barcha yigitlari, erkaklari urushga ketib bo'ldi. Keksalar, ayollar va hatto yosh bolalar ham erta tongdan shomgacha dalada ishlar, mehnat bilan urushga ketganlarga madad berardi. Birin-ketin qoraxat kela boshladi. Farzandidan ayrilgan onalar, turmush o'rtog'idan judo bo'lgan ayollarning nolasidan osmon ham yig'lardi. Bunung ustiga qishning sovug'i erta boshlanar, uzoq davom etar, uzoq cho'zilar, yomg'ir, qor ko'p yog'ardi. Shunday bo'lsa-da, quyoshdan oldin turib, daladagi kartoshka va boshqa sabzavotlarni yig'ar edik. Hatto traktor haydash ham ayollar zimmasida edi. Quyosh botgandan so'ng, uyga qaytib biroz tamaddi qilardim-da, otam 16 yoshimda sog'a qilgan tikish mashinasida kiyim tikardim. O'sha paytlari odamlar urush tufayli yangi

kiyim tikirmay qo'ygandi. Biz onalarning eski kiyimlarini qizlariga, otalarnikini esa o'g'il bolalarga qayta tikib berardik. Ba'zida kashta ham tikardim. Xullas, kechasi ko'zimga uyqu kelmasdi. Chunki onam boyaqish otam urushga ketgach, 4 yashar ukam bilan yolg'iz, bizdan ancha olisda yashar edi. Ulardan 2-3 oyda bir marta xabar olardim. Shunda ham dalada ko'rib, yumushlariga biroz qarashib qaytib kelardim.

Bir kuni onamni ko'rgani borsam, dalada yo'q ekan. Shu zahoti uyga yo'l oldim. Hovliga qadam qo'yishim bilan validamning faryodini eshitib qo'rqib ketdim:

— Ey, Parvardigor, bu hali yosh bola edi-ku, dunyoga kelib nima ko'rgan edi? Bolam, bolajonim o'ringdan tur...

O'zimni uyga otdim. Ne ko'z bilan ko'rayki, 6 yashar jajji ukajonim shishib, jonsiz yotardi. Bechora bola-da, ochlikka chidolmay, xom o't yeb qo'yibdi...

Onam ikkalamiz uni qabrga qo'ydik. Qabristondan qaytar ekanman, ukajonimning qiyofasi hech ko'z oldimdan ketmasdi. Uning orzulari osmon edi.

“Men katta bo'lsam mashina yarataman, u osmonda uchib yuradi, onajonimni olib uchib ketamiz”, der edi.

Azador onamning yonida bir kechagina qoldim, xolos. Ertalab tong sahardan yana kelinlik uyimga qaytdim. Ketdim-u, ammo xayolim onam bilan qoldi.

Oradan 3 kun o'tib, g'alati tush ko'rdim. Bezovtalanib onamni ko'rgim keldi. Bahor kech kelgani uchun dalada ish qizg'in edi. Raisdan ruxsat so'rab, ona qishlog'imga yo'l oldim. Onamning nurli siymosi, bolaligim, ukam va otamni o'ylab, tong yorishay deganda ota uyimga yetib keldim. Uyga kirib, ne ko'z bilan ko'rayki, onam otamdan kelgan qoraxat va ukamning kiyimlarini quchoqlaganicha jonsiz yotardi. Shu damda dunyo ko'zimga qorong'u bo'ldi.

Urush degan baloga la'natlar o'qib, onamni ham qabrga qo'ydim. 3 kun qo'shnilarim daldasi bilan yaqinlarim chirog'ini yoqib o'tirdim. Yolg'izlikdan qo'rqib, qaynonamnikiga borganimda u kishidan, ertasi kuni esa raisdan dakki eshitdim. Endi menga

hayotning qizig'i qolmagandi. Faqat turmush o'rtog'imning qaytishi va tinch kunlarga yetish ilinjida yashay boshladim.

Urush ham tugadi. Qo'li yoki oyog'idan judo bo'lgan yigitlar, yarimjon otalar birin-ketin qayta boshladi. Ammo.. ammo men kutgan inson qaytmadi. Shundan so'ng, ota uyimga qaytishga majbur bo'ldim. O'z mehnatim bilan ko'p ishlar qildim. Sharoit taqozosi bilan qayta turmush qurdim, hayotdan bevaqt ketgan otam, onam va ukam uchun yashashga intildim...

Yaqinlarini eslaganda buvimning ko'zlarida urush qoldirgan o'kinch va alam ko'rindi. Lekin u bugungi farovon hayotni tark etgisi kelmasdi. Barcha yaqinlariga tinchlikni, mustaqillikni qadrlash, ona Vatanni asrashni uqtirardi.

Bugungi tinch kunlar uchun jon fido etgan bobo va momolarimizni xotirlash, tiriklarni qadrlashni men buvimdan o'rgandim. U kishidan eshitganlarim menga bir umrlik saboq bo'lib qoldi.

Gulnora BOZOROVA,
Zarafshon shahridagi
4-umumta'lim
maktabi o'qituvchisi

Mashaqqatli mehnat mevasi

Havaskor sportchini chinakam cheplonga aylantiradigan jihatlari — bu undagi kuchli sabr, yengilmas iroda va aniq maqsad. Ammo har qanday sportchining zalvorli g'alabalarida, shubhasiz, ustoz-murabbiyning mehnati yotadi. "Paxtakor" sport jamiyatida ko'plab yoshlarga yunon-rum kurashi sirlarini o'rgatib kelayotgan Nodirjon O'roqov ham bir qancha polvonlarni chempionlik shohsupasiga olib chiqqan ustozlardan.

Samarqand viloyati Oqdaryo tumanidagi Yangiravot qishlog'ida dunyoga kelgan Nodirjon O'roqov sportga erta mehr qo'ydi. 11 yoshidayoq erkin kurash bilan shug'ullana boshlagan qahramonimiz 1994-yili tumanidagi 2-bolalar va o'smirlar sport maktabiga o'qishga kirdi. Bu yerda u birinchi murabbiyi Xudoyqul Bozorovdan kurash sirlarini o'rganish bilan birga, turli musobaqalarda qatnashib, sovrindorlar safidan joy ola boshladi.

1996-yili viloyat birinchiligida 38 kg vazn toifasida g'oliblikni qo'lga kiritgani Nodirjonga poytaxtimizdagi respublika olimpiya zaxiralari bilim yurti (hozirgi ROZK)-da tahsil olish imkonini berdi. Bu yerda u malakali murabbiylardan saboq olib, kurashni professional darajada o'rgana boshladi. Birin-ketin turli musobaqalarda ishtirok etib, o'z ustida tinimsiz ishladi.

Tez orada mashaqqatli mehnatlar natijasi o'z mahsulini bera boshladi. Qahramonimiz 1999-yili Toshkent shahrida o'tkazilgan xalqaro turnirda 62 kg vazn toifasida oltin medalga sazovor bo'ldi. 2000-yili Abdug'affor Toshemirov xotirasiga bag'ishlab o'smirlar o'rtasida o'tkazilgan turnirda 76 kg vazn toifasida 3-o'rinni qo'lga kiritdi.

2001-yili murabbiy bo'lishni diliga tugib yurgan N.O'roqov O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya instituti (hozirgi O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti)ga o'qishga qabul qilindi. Bu orada qator

yirik musobaqalarda g'alaba qozondi, kattalar o'rtasida mamlakat chempioni bo'ldi.

Oliy o'quv yurtini tamomlagach, qahramonimiz o'zi orzu qilganidek Uchtepa tumanidagi 1-bolalar va o'smirlar sport maktabiga yunon-rum kurashi bo'yicha murabbiylik qila boshladi. Shu ondan boshlab, o'zi erisha olmagan cho'qqilarni shogirdlari zabt etishi uchun ularga sportning barcha sir-asrorlarini qunt bilan o'rgatishga kirishdi. Shogirdlarining qo'llaridan yetaklab, ularni katta sportga olib kirdi. Shogirdlaridan Dilmurod Abdullayev 2005-yili Yaponiyaning Oaray shahrida

o'smirlar o'rtasida o'tkazilgan kurash bo'yicha Osiyo chempionatida 58 kg vazn toifasida kumush, 2006-yili Tailand poytaxti Bangkok shahridagi turnirda 63 kg vazn toifasida bronza medal sohibiga aylandi.

2008-yili mehnat faoliyatini "Paxtakor" sport jamiyatida davom ettirgan Nodirjon O'roqovning asosiy yutuqlari shu yerda boshlandi. Ushbu dargohda ham ko'plab shogirdlar tayyorladi. Ular orasida aka-uka Islom va Ilhom Bahromovlar turli musobaqalarda sovrinli o'rnlarni egallab, ustozlari ishonchini to'la oqladi. Islom 2012-yili Bishkek, 2014-yili Ulan-Batorda o'tkazilgan Osiyo chempionatida oltin, 2015-yili Braziliyaning Salvador shahri mezbonlik qilgan yoshlar o'rtasidagi jahon chempionatida bronza medalni qo'lga kiritdi. 2017-yili Turkmanistonning Ashxobod shahrida o'tkazilgan yopiq inshootlardagi Osiyo o'yinlarida esa 3-o'rinni egalladi.

Bu vaqtda Ilhom Bahromovning natijalari ham yomon bo'lmadi. Yosh sportchi 2013-yili Ulan-Bator, 2014-yili Chonburida bo'lib o'tgan qit'a chempionatlarida oltin

medalga sazovor bo'ldi. Ayniqsa, Xitoyning Nankin shahrida o'tkazilgan o'smirlar Olimpiadasida shohsupaning yuqori pog'onasidan joy egallagani hanuzgacha ko'pchilikning yodida. Ilhomning zafarli yurishlari 2016-yilda ham davom etdi. U Filippinda o'tgan Osiyo chempionatida 50 kg vazn toifasidagi polvonlar bahsida oltin medalga egalik qilgan bo'lsa, Fransiyaning Makon shahrida bo'lib o'tgan jahon birinchiligida kumush medalni qo'lga kiritdi.

Garchi bu g'alabalar terma jamoa tarkibida qo'lga kiritilgan bo'lsa-da, musobaqaoldi tayyorgarliklarida Nodirjon O'roqov yosh sportchilarning har biri bilan individual ish olib bordi. Shogirdlariga kerakli tavsiyalar berish bilan birga, hamisha ularni qo'llab-quvvatladi, yonlarida bo'ldi. Ustozlarining daldasi va ularga bildirgan ishonchi jamoa a'zolarini katta g'alabalar sari yetakladi.

— Sportchilar bilan ishlash har doim ham g'alaba degani emas, — deydi Nodirjon O'roqov. — Ularning har biri o'z dunyoqarashi, xarakteriga ega. Murabbiy buni his qilishi, shunga yarasha munosabatda bo'lishi kerak. Shundagina ko'zlangan natijaga erishiladi.

Qahramonimiz hozirgacha sportchi va murabbiylik faoliyatini teng olib bormoqda. U chempion yoshlarni tarbiyalash bilan birga, turli musobaqalarda muntazam qatnashib kelyapti. Ayniqsa, 2014-2015-yillarda O'zbekiston ochiq chempionatida 1-o'rinni qo'lga kiritgani kurashchining yorqin g'alabalarini sonini yana bittaga oshirdi.

Sportchi bo'lish oson emas, ammo murabbiylik ikki karra mashaqqatli. Barcha qiyinchiliklarga qaramay, ko'plab yoshlarga kurash sirlarini o'rgatib, yurtimizda chempionlar sonining o'rtishiga hissa qo'shib kelayotgan Nodirjon O'roqovning kelgusi faoliyatiga omad, zafarlari bardavom bo'lishini tilab qolamiz!

Fazliddin SATTOROV

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JISMONIY TARBIYA VA SPORT VAZIRLIGI HUZURIDAGI JISMONIY TARBIYA VA SPORT BO'YICHA MUTAXASSISLARNI ILMIIY-METODIK TA'MINLASH, QAYTA TAYYORLASH VA MALAKASINI OSHIRISH MARKAZI QUYIDAGI YO'NALISHLAR BO'YICHA QAYTA TAYYORLASH KURSLARINI TASHKIL QILADI

Qayta tayyorlash kurslari

I. Olimpiya va Osiyo o'yinlari, jahon va Osiyo chempionatlari, mamlakatimizning nufuzli sport musobaqalari g'olib va sovrindor sportchilari trenerlik faoliyatini bilan shug'ullanishlari uchun qisqa muddatli maxsus o'quv kurslari:

- 3 oylik (oliy ma'lumotli sportchilar uchun);
- 6 oylik (o'rta maxsus ma'lumotli sportchilar uchun);
- 10 oylik (o'rta ma'lumotli sportchilar uchun).

II. Suv sporti turlariga o'rgatadigan trenerlar uchun qayta tayyorlash o'quv kurslari:

- 3 oylik (oliy ma'lumotli sportchilar uchun);
- 6 oylik (o'rta maxsus ma'lumotli sportchilar uchun).

III. Yuridik va jismoniy shaxslarning buyurtmalari yoki mehnat bozorining talablari bilan belgilanadigan ayrim pedagoglarning qayta ixtisoslashuvi yoki yangi mutaxassislikka ega bo'lishi uchun qayta tayyorlash kurslari:

- kasbiy qayta tayyorlash kursi (kamida 4 oy);

Izoh: Har bir kursda guruhlar shakllanishi bilan o'quv mashg'ulotlari boshlanadi.

O'zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi huzuridagi Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni ilmiy-metodik ta'minlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish markazi.

Murojaat uchun telefon: (71-242-30-96). Elektron manzil: uzditi_tm@bimm.uz

— pedagogik qayta tayyorlash kursi (kamida 4 oy).

IV. Sport faoliyatini yakunlagan sportchilar trenerlik faoliyatini bilan shug'ullanishlari uchun maxsus o'quv kurslari:

Sport psixologiyasi:
— 3 oylik (oliy ma'lumotli sportchilar uchun).

Sport pedagogikasi:
— 3 oylik (oliy ma'lumotli sportchilar uchun).

Sport tibbiyoti:
— 3 oylik (oliy ma'lumotli sportchilar uchun);

— 6 oylik (o'rta va o'rta maxsus ma'lumotli sportchilar uchun).

Sport menejmenti:
— 3 oylik (oliy ma'lumotli sportchilar uchun).

V. Sport faoliyatini yakunlagan sportchilar uchun (sportning futbol turidan tashqari) sport hakamligiga tayyorlash maxsus o'quv kurslari:

— 3 oylik (oliy ma'lumotli sportchilar uchun);

— 6 oylik (o'rta va o'rta maxsus ma'lumotli sportchilar uchun).

Mirzacho'lda porlagan yosh yulduzlar

Jizzax viloyati Mirzacho'l tumanidagi "Yangidala" qishloq fuqarolar yig'inida "Xotira va qadrlash kuni" munosabati bilan 2005—2010-yillarda tug'ilgan yoshlar o'rtasida boks bo'yicha xalqaro turnir o'tkazildi.

Musobaqada Respublikamizning barcha viloyatlari hamda Tojikiston Respublikasidan jami 390 nafar yosh bokschi ishtirok etdi.

— Bugungi keng qamrovli xalqaro turnir tumanimizdagi "Adham" fermer xo'jaligining sobiq raisi Adham Safarovning yorqin xotirasiga bag'ishlandi, — deydi Mirzacho'l tumani hokim o'rinbosari Hasan Begiyev. — U insonning Jizzax viloyati qishloq xo'jaligiga qo'shgan hissasi yoshlarga

chinakam namunadir. Tumir bahona Adham Safarov kabi fidoyi insonlar nomini yana bir bor yodga oldik.

Qizg'in va muhosasiz kechgan bahslarda barcha sportchilar o'z mahoratini namoyon etdi. Yakunda Xorazm viloyati, Paxtakor va mezbon tuman jamoalari eng ko'p medallarni qo'lga kiritdi. G'oliblar diplom va qimmatbaho sovg'alar bilan taqdirlandi.

Rahimbek SHARIFZODA

Mirzacho'l tumani

Muhtaram Anvar Ahrorovich!

Sizni tug'ilgan kuningiz hamda 60 yoshga to'lishingiz bilan samimiy muborakbod etamiz!

Siz qator yillardan buyon Abdulla Avloniy nomidagi xalq ta'limi tizimi rahbar va mutaxassis xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish institutida samarali mehnat qilib kelayotirsiz. Ushbu ta'lim dargohining ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy ishlar bo'yicha prorektor lavozimidagi mehnat faoliyatingiz hamda jamoamizdagi yosh kadrlarni qo'llab-quvvatlashda ustoz-shogird an'analarni amalda tatbiq etishingiz ayniqsa tahsinga loyiqdur. Bilim va tajribangiz asosida olib borayotgan ishlaringiz xalq ta'limi tizimidagi islohotlar joylarda ijobiy natijalar berishida muhim omil bo'layotir.

Sizga uzoq umr, baxt-saodat, mustahkam sog'liq tilaymiz! Tavallud ayyomingiz muborak bo'lsin!

A.Avloniy nomidagi XTTRMXQTMOI rahbariyati va jamoasi

Yaratuvchan yoshlar — yurtning ertasi

Sergeli tumanidagi 300-ixtisoslashtirilgan davlat umumta'lim maktabi qoshida iqtidorli o'quvchilarning intellektual salohiyatini aniqlash, qiziqishiga qarab ularni maqsadli tayyorlashga xizmat qiluvchi "Kichik akademiya" tashkil etilgan.

Ushbu akademiya 2005—2018-yillar davomida 4 yo'nalishda ish olib borgan bo'lsa, joriy o'quv yilida yo'nalishlar soni yana bittaga ortdi. Bu erda 11 nafar salohiyatli pedagog o'quvchilarga ta'lim

beradi. Bugungi kunga ushbu akademiya 956 nafar o'quvchi jalb etilgan. "Kichik akademiya" "Fikrimiz, jasoratimiz, ijodimiz — senga, Vatan!" shiori ostida faoliyat yuritadi.

Har yilgidek bu o'quv yili oxirida ham "Kichik akademiya"ning ilmiy-amaliy hisobot festivali bo'lib o'tdi. Festivalda iqtidorli o'quvchilar tomonidan yaratilgan ilmiy, ijodiy va amaliy ishlar ko'rgazmasi hamda sport va madaniyat yo'nalishidagi tantanali chiqishlar namoyish etildi.

Yoshlarning ko'rgazmadan o'rin olgan ijodiy ishlari yig'ilganlarda katta qiziqish uyg'otdi. Maktab o'quvchisi bo'la turib bunday ixtirolarni amalga oshirayotgan bir qator iqtidorli yoshlar mutasaddi tashkilotlar tomonidan maxsus medallar bilan taqdirlandi.

— Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari jadal rivojlaniishi bugungi kun o'quvchisida bu texnologiyalarga, jumladan, robototexnologiya dasturiy muhandislik hamda virtual loyihalash sohalariga katta qiziqish

uyg'otmoqda, — deydi "Kichik akademiya" kengashi raisi Malika Abdullayeva.

Yaratuvchanlik qobiliyatiga ega yoshlardan biri, 8-sinf o'quvchisi

Anvar Dagarov ham o'z ixtirolari bilan ko'plab tanlovlarda sovrindor bo'lgan. — Men yaratgan robot bolalarga qarab turish va buyurilgan narsani olib kelish xususiyatiga ega. Xalqaro tanlovda 2-o'rin, O'zbekistonda esa 1-o'rinni egalladim. Asl maqsadim O'zbekistonda robototexnikani rivojlantirish va odamlar yumushini osonlashtirish, — deydi Anvar Dagarov.

Umuman olganda, jadallik bilan ildamlab borayotgan davr ham aynan bugungi kun yoshlaridan yaratuvchanlik va ishtiyoqni talab etadi. Ularni qo'llab-quvvatlashda esa bu kabi akademiyalarning, ular ijodini rag'batlantirib borishning o'rni beqiyos.

Maftuna XUDOYOROVA,
O'zDJTU talabasi

V.GRANKIN olgan suratlar.

Ota-onalar mamnun

Yashnobod tumanidagi 149-MTMda «Ochiq eshiklar kuni» tadbiri o'tkazildi. Tadbirda ota-onalarga farzandlari 10 kun davomida iste'mol qilgan taomlar namoyish etildi.

Shundan so'ng mehmonlar guruh mashg'ulotlari bilan yaqindan tanishishdi. Jumladan, 9-guruh tarbiyachisi Zilola Aminovanning mashg'uloti mehmonlar e'tirofiga sazovor bo'ldi.

— MTMlarning nufuzi tarbiyalanuvchilar qamroviga bog'liq, — deydi MTM mudirasi Dildora Umarova. — Shu ma'noda ota-onalarda muassasamizga ishonch uyg'otish, o'zaro aloqani mustahkamlashda bunday tadbirlar muhim rol o'ynaydi. "Ochiq eshiklar kuni"da faoliyatimizni shaffof tarzda namoyish

etdik. Eng muhimi, tadbirdan so'ng ota-onalar mumnunliklarini bildirishdi.

B.RIZOQULOV olgan surat.

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150, V-3427. Tiraj 15906.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — (71) 233-50-55;
koti'biyat — (71) 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
(71) 233-42-92 (faks), (71) 236-54-17.

"Ma'rifat" dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirishi shart.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqdir qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshева, Faxriddin Rahimov.
Navbatchi muharrir: Shoira Boymurodova.
Navbatchi: Faxriddin Rahimov.

"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Korxonada manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

O'za yakuni — 22.10 Topshiriladi — 00.00 1 2 3 4 5 6